

**KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ
MEZUNİYET ÇALIŞMASI**

**KONU: 1958-1974 YILLARI ARASINDA KIBRIS'TA
YAŞANAN CANLI HATIRALAR**

HAZIRLAYAN:

İPEK ARSAL/ 970123

DANIŞMAN:

DOÇ. DR. BÜLENT YORULMAZ

K.K.T.C/ LEFKOŞA

2002

ÖNSÖZ

İnanıyorum ki Yakın Doğu Üniversitesi, Fen- Edebiyat Fakültesi, Türk dili ve edebiyatı bölümü öğretmenleri ve öğrencileri olarak yaptığımız bu çalışmanın yararı çok büyük olacaktır. Kıbrıs Türkü olarak bizim en büyük eksliğimiz derdimizi anlatmaktaki zorluktur. Geç toparlanırsınız, fakat toparlandıktan sonra da önümüzü kesen kuvvet tanımıyoruz. Türk'ün karakteri budur galiba, onun için "Kıbrıs'ın canlı hatıraları" çalışmasını gerçekleştirmek için kolları sıvayan, hazırlığı yapmış olan ve Kıbrıs Türk'ünün gerçeklerini bir belge niteliğinde ortaya koyma fırsatını bizlere veren, başta Yakın Doğu Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Dekanı Sn. Doç. Dr. Bülent yorulma'za, Bütün öğretmenlerime, ve mezuniyet çalışmamı hazırlarken bana yardımcı olan, sırasıyla sn. K.K.T.C. Cumhur Başkanı Rauf Raif Denктаş, Aysel Serengil, Aygün Serengil, Seydali Doru, Hasine Karaborsa, Sonay Akyay, Ahmet Akyay, Aliye Arsal, Oral Arsal, Alev Arsal, Hatice Kara, Sevgili Gazete yazazarı Aziz Ener ve daha ismi çalışmama yansımamış bir çok kişiye içtenlikle teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Çalışmamızın başarılı geçeceğinden eminim. Kıbrıs'ın hatıraları denildiğinde bu konuyu çeşitli yönleriyle ele almak mümkündür. Coğrafi açıdan alsak, dün de bugün de Türk yarımadasının, Anadolu'nun koltuğunun altında, onun çekimi içerisinde bir adadır. Coğrafya değişmez. Ben Kıbrıs'ta yaşayanlar açısından konuyu ele almak istiyorum.

Türk ve Rum 400 yılı aşkın bir zamandır Kıbrısta yaşamaktadır. Bu 400 yıl içerisinde hiç bir zaman Kıbrıs Türkleri Rumun idaresine girmemiştir. Hiç bir zaman Rum Kıbrıs'ın egemenliğine sahip olmamıştır. Hiç bir zaman ada yunan adası olmamıştır. Bu bir başlangıç noktasıdır. Böyle olduğu içindir ki, Rumlar Yunanistan'la iş birliği hâlinde Girit oyununu Kıbrıs'ta da oynamaya başladıkları yıllarda Kıbrıs Türk'ü "ben Yunan bayrağı altında yaşamam, hür yaşayacağım, Türk olarak yaşayacağım" diyerek o günün saldırılarına karşı çok olumsuz koşullar içerisinde göğsünü siper etmiş, gerilemememiş, davasını savunmuş ve en sonunda "Türk-Yunan savaşı olmasın" düşüncesiyle ve sanırım daha doğrusu "Türkiye Kıbrıs'ı tümüyle almasın" diye, "Kıbrıs yeniden eski sahibine dönmesin" diye

Yunanlılar alelacele bağımsızlık formülünü kabul eder görünmüşlerdir ve ortaklaşa bağımsızlık, koloni idaresinden çıkış için güzel bir yol olarak görülmüştür. Eğer Rum tarafı bunu iyi niyetle kabul etmiş olsaydı bu gün Kıbrıs'ta hiç bir problem olmazdı, kalmazdı. Fakat Rum tarafı bu uzlaşmayı, milli dava dediği bu davayı kazanmadan Kıbrıs hür olamaz şeklinde hareket etmiştir. Rumlar Kıbrıs'ı enosis için bir sıçrama tahtası olarak kullanmak istemiştir ve bu kez asırlarca hiç bir şekilde Tahakküm edemediği, ortağı bulunduğu Kıbrıs Türkünü yok etmek için onu dize getirip Kıbrıs'ta azınlık hâline getirmek için planını yapmış, hazırlamış ve 1963 olaylarını çıkartmıştır. Bu, egemenliğimize, ortağı bulunduğumuz Kıbrıs'ın egemenliğine saldırıydı. Çünkü müşterek egemenliği Yunan egemenliğine, Rum egemenliğine dönüştürmek için bir saldırıydı. Kıbrıs Türk'lerinin egemenliğini elinden aldıktan sonra Kıbrıs Bir Rum egemenliği olacak ve rahatlıkla Enosis gerçekleştirilebilecekti. Kıbrıs Türkü bunu da göğüslemiştir. Hem de **canı** ve **kanı** pahasına göğüslemiştir. Egemenliğini ve haklarını savunmuştur. Yüzyıllarca Kıbrıs'ı idare etmemiş olan Rum'a "Kıbrıs'ı sen şimdi kalleşlikle idare edemezsin" demiştir. Yüzyıllar boyunca Türk'ün hükümeti olmamış olan ve 1960 Antlaşmalarıyla olmayacağını da taahhüt etmiş olan Ruma "sen bütün Kıbrıs'ın hükümeti olamazsın, benim hükümetim olamazsın" demiştir. Kendi çıkarları için öyle değerlendirmiştir, öyle yapmıştır.

Ve biz, Yakın doğu Üniversitesi olarak Kıbrıs Türk'ünün Enosis'i kabul etmemek için canı ve kanı pahasına göğüs gererken yaşadığı çileleri, başlarından geçen kimi ilginç, kimi korkunç ve trajik anıları, bu anıları yaşayan nesil tükenmeden araştırıp yazmak ve gelecek nesillere, bütün dünyaya ışık tutmak için aktarmak istedik. Dolayısıyla dava, davayı anlatma davasıdır. Ve bu çalışmadan çıkacak olan sonuçlar ümit eder ve inanırım ki, Kıbrıs davasını anlatma yönünde bize bir çok yeni unsurlar ve yeni belgeler getirmiş olacaktır. Yakın Doğu Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Türk Dili Ve Edebiyatı bölümünün bu çalışması, aynı zamanda -bu çalışma kısmen de olsa-, milletin bütün olarak değil de halkı oluşturan topluluğun her birinin, ayrı ayrı yaşamış olduğu, kendilerine ait öz ve göz ardı edilemeyecek kadar önemli anılarının, kişilerle beraber yok olmasını engellemiş olacaktır.

GİRİŞ

Mezuniyet çalışmamı sunarken Kıbrıs'ın veya Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin tarihi bilgilerinden bahsetmeyeceğim. Çünkü bu tür bilgilere istenildiğinde ulaşmak her halükârda çok kolay. 1958'den bu yana, Kıbrıs'ta yapılan savaşlar yüzünden bütün Kıbrıs halkı gibi bir çok acı yaşamış ve bir çok sorunla karşılaşmış olan bir ailenin çocuğu, özellikle de bir Kıbrıs vatandaşı olarak yaşanan bu savaşlar karşısında, Sn. Doç. Dr. Bülent Yorulmaz'ın yüksek müsadelerine sığınarak görüşlerimi ve hislerimi anlatmak istiyorum.

Bunu yapmak istiyorum çünkü bu öyküleri hazırlarken inanılmaz acılar çektim. Halkımın veya insanlığın – hangi şekilde isterseniz algılayabilirsiniz- bu dramı beni derinden etkiledi.

Çocukluğumdan buyana, Babamın, büyük babamın, babaannemin, halalarımın, anneannemin, komşularımın, aslında bunun gibi daha nicelerinin 1974 öncesi yaşadıklarını, geride bıraktıkları mal varlıklarını, esirliklerini, açlıklarını dinleyip durdum. Ama itiraf etmeliyim ki, bu güne kadar dinlediğim öykülerin hiç biri beni onları kaleme almaya başlayıncaya kadar etkilememiştii.

Bu öyküleri yazmaya başlamadan önce, içimde olanlara karşı sadece bir acıma hissi vardı. Fakat şimdi, bu öyküleri yazdıkça kâbuslar görmeye, içimi korkular sarmaya başladı. Bu öyküler beni korkutuyor. Sanki her an bir savaş çıkacak, ailem öldürülecek ve ben evimden, yurdundan men edilecekmişim gibi hissediyorum. İşte o anda aklıma şu sorular takılıyor:.

Eğer öyle bir şey olsaydı ben ne yapardım? Babam gibi kardeşim de, on yedi yaşında olmasına rağmen yüz gün, aç, susuz, dayağa mağruz kalarak esirlik yapmış olsaydı, Büyük babam gibi, babam da rumlar tarafından eli-ayağı tutmayacak hale getirilseydi, ben ne hissederdim. Kime giderdim? Nasıl kurtulabilirdim bu işkenceden? Ailemi nasıl koruyabilirdim? Acaba ben de babam gibi, genç yaşta kendimi koruyabilmek için, insan (Rum) katili mi olurum? Ya katilliğin benim ruhumda açacağı derin yara, onu yıllar boyunca içimden nasıl atabilirim? ve bunun gibi içinden çıkamadığım, cevabını bulamadığım yüzlerce soru.

Bütün bunları düşündükçe dünyam kararıyor, soluduğum nefes bana zehir oluyor. Ben bunları yaşamak istemiyorum. Korkuyorum, bu yüzden de korkularımın üzerine gidiyorum.

Bir çok kişi sanıyor ki bunları dinleyerek yetişecek olan bir kimsenin içinde, düşmana karşı büyük bir kin oluşacak, düşmandan nefret edecek ve asla onunla bir arada bulunmayı kabul edemeyecek. Halbuki gerçek bu değil. Gerçek olan; bütün bunlarla büyüüp yetişen bir insanın artık bir an evvel düşmanla barış yapmak isteyeceğidir, bütün bunları bir daha yaşamamak ve kendini güvenceye alabilmek için düşmanla barışmak ve bir daha zarar görmemek isteyeceğidir.

Evet daha önce de belirttiğim gibi, bütün bunları dinleyerek yetişen bir insan barışı özler. Onu içine çekmek ve solumak ister. Aldığı nefesin ne kadar tatlı olduğunu hissetmek ister.

Evet, Kıbrıs'ın yeni nesli korkuyor, hayatının güvencede olmasını, kendisi için kuracağı yeni düzende olumsuzluklarla karşılaşmamayı istiyor. Aslında bunu isteyen sadece yeni nesil değil, hemen hemen Kıbrıs halkının tümü. Fakat büyüklerimiz biraz daha kindar, biraz daha tutucu. Öyle çok acı yaşamışlar ki Rumları affetmeyerek bir nevi intikam aldıklarını sanıyorlar. Oysa gizliden gizliye onlar da korkuyor, onlar da çocuklarının geleceği için kaygılı, haklarını almak ve ateşkes antlaşmasını barış antlaşmasına çevirmek istiyorlar. İşte bu noktada iş bize, yani reel düşünen gençlere, büyüklerimizin yaratmış olduğu yeni nesle düşüyor. Şimdi büyüklerimize anlatma sırası bizde. Onlara asla bağımsızlığımızı kaybetmeyeceğimizi ve bunu savaşımadan başarabileceğimizi anlatacağız. Umarım umutlarımız bir daha kanlı mezarlırlara girmez ve mavi göklerde dans ederler.

İşte ben, öğretmenlerim sayesinde bu çalışmamla geçmişte yaşanan kötü günleri yazarak Kıbrıs'ın unutulmaması gereken gerçek tarihini anlatmaya çalışıp, Kıbrıs halkının şu andaki kaygılarından bahsettim. Bütün bunlar unutulmamalı, hatırlanmalı, okunmalı.

Belki gereksiz olacak ama söylemeden duramayacağım; Sevgili ortaokul öğretmenim Aygün Serengil'in söylemiş olduğu bir söz aklıma takıldı. Hocam şöyle demişti; "gün boyunca aynı kahveanede oturup, birlikte oyunlar

oynayan iki ırk, gece olunca birbirini öldürmeye başlıyordu.” Sizce de bu sözden alınması gereken bir ders yokmu? Bence bunu millet olarak biraz düşünmeliyiz...

Bana Kıbrıs sorunu üzerinde düşüncelerimi anlatabilme ve bu konuda yıllardır yapmak isteyip de yapamadığım, yani Kıbrıs’ın canlı hatıralarını toplayarak onları güvenli ve yıllar boyunca nesilden nesile aktarılabilcek bir kuruma teslim edebilme şansını verdiği için başta Sn. Doç. Dr. Bülent Yorulmaz’a ve sonra da bütün Yakın Doğu Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili Ve Edebiyatı Bölümü Öğretmenlerine Bir kez daha teşekkürlerimi bildirmeyi bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

◇ ÖNSÖZ.....	(Sayfa) 1
◇ GİRİŞ.....	(Sayfa) 3
◇ İÇİNDEKİLER.....	(Sayfa) 6
◇ 1958 YILINA AİT HATIRALAR.....	(Sayfa) 7
◇ 1963 YILINA AİT HATIRALAR.....	(Sayfa) 16
◇ 1974 YILINA AİT HATIRALAR.....	(Sayfa) 33
◇ MEKÂN ADLARI DİZİNİ.....	(Sayfa) 66
◇ ŞAHİS ADLARI DİZİNİ.....	(Sayfa) 70
◇ HATIRALARINI ANLATAN KİŞİLERİN O DÖNEMLERE AİT FOTOĞRAFLARI.....	(Sayfa) 74

1958

HADİSELERİ

İngilizlerin kontrolü ele aldığı dönemlerdi. O dönem, İngilizler Türklerin azınlıkta olduğu bölgelere Türk halkını koruma amaçlı kamplar kurarak, silahlı koruma yapmışlardı..

Ben ailemle birlikte Baf kasabasının Arodez, şimdiki adıyla Kalkanlı köyünde yaşıyordum.

Bir gün, Aşağı Arodez Rumların köye gelip baskın yapacağı haberiyle sarsıldı. Köyümüz fazla kalabalık değildi. Özellikle erkekler, sayıca çok azdı. Hepimizi ilk önce ölüm korkusu sardı, daha sonra ağlaşmalar başladı. Köyün yaşlılarından sayılan Emine Teyze:

-Durun! burada böyle ağlayıp sızlayacağınıza, canınızı kurtarmak için bir şeyler düşünün, henüz her şey bitmiş değil dedi.

O andan sonra herkes kendine gelmeye başladı. Kadınlardan biri:

-Teslim olamayız, çocuklarımız tehlikede dedi.

Herkes aynı fikirdeydi. Bu arada Rumlar bize çok yakın bir köy olan Laçi köyünün gerisine otobüsle gelmişlerdi. Otobüsün ışıklarını uzaktan görebiliyorduk. Bizde büyük bir heyecan ve korku hakimdi. Kadınlar ve kızlar erkek gibi giyindiler. Çocukları bir eve kilitlediler. Elllerine geçirdikleri kesici ve delici aletleri silah olarak kullanmak için yanlarına aldılar. Biz erkeklerde ise topu-topu üç tane av tüfeği, bir tane de sadece şaşma atan hava tüfeği vardı. Hep beraber dışarıya çıktık. Kalabalık bir erkek gurubu gören Rumlar, bize yaklaşmaya cesaret edemeyip, kuzeyimizdeki İnyaturça köyüne saldırdılar. Amaçları bize boy göstermekti. Bu arada bizden bir kaç kişi Yukarı Arodez köyüne giderek, Muhtarın oğlunu kaçırdılar. -Yukarı Arodez köyünün çoğunluğu Rumlardan oluşmaktaydı ve dolayısıyla de muhtarı da Rumdu-

Kısa bir süre sonra İnyaturça'ya yapılan saldırılar durdu. Herhalde muhtarın oğlunun kaçırıldığı haberini almış olacaklar ki, geri çekildiler. Muhtar yanımıza gelip bizimle anlaşma yapmak istedi. Erkek gibi görünen kişilerin kadın olduğunu anlamamaları için onu yanımıza yaklaştırmadık. İçimizden seçtiğimiz bir erkekle ortada buluşup anlaşmaya vardılar.

Anlaşmaya göre; Rumlar bize zarar vermeyeceklerdi ve biz de karşılığında muhtarın oğlunu onlara teslim edecektik.

Böylece o seferlik Rumların zulmünden kurtulmuş olduk, fakat bu olay onları durdurmak için yeterli olmadı; ailem ve ben çok uzun yıllar boyunca sürekli, bir yerden başka bir yere göç etmek zorunda kalarak, ömrümüzün yarısını korku dolu, huzursuz ve mutsuz bir hayat yaşayarak geçirdik.

Aysel Serengil (68)

Kalkanlı

1959'da Aşağı Arodez'den Trahon adındaki bir köye taşındık. Bizim oraya gitmemizdeki sebeplerden birincisi kız kardeşim Aysel'in oraya taşınması, ikincisi ise Aşağı Arodez köyünde Rumların baskıları yüzünden iş imkanımızın kalmamış olmasıydı. Trahon'da, Türklerin sayısı azdı. Ailem ve ben, bir Türk evinde, kirada oturuyorduk. Rumlar ev sahibimiz Reşat bey'i, T.M.T.'de çalıştığı için öldürmek istemişler, o da mecburen Limasol'a göç etmişti. Bir gece, Rumlar evimize bomba koyarak bizi öldürmek istediler. Buna sebep olan şey de, T.M.T. için çalışan bir adama kira vererek geçimine katkıda bulunuyor olmamızdı. Allahtan bombanın atıldığını fark ettik de canımızı kurtarabildik. Yaşadığımız bu korkunç olay huzurumuzu kaçırmış, her gece korku içinde yatmamıza neden olmuştu. Bu huzursuzluğa dayanamayarak, yaklaşık bir yıl sonra Arodez'e geri dönmeye karar verdik.

Arodez'e dönerken, Rum köyü olan Strumbi'de arabamız arızalandı. Korkumuzdan kendimizi Strumbi'lilere Rum olarak tanıttık. İyi ki annemle babamın Rumcası çok iyiydi de, karşı taraf bizim Türk olduğumuzu anlamadılar. Bize yardım ettiler, arabamızı tamir ettik, hatta geceyi orada geçirmemizi teklif edenler bile oldu, fakat buna cesaret edemedik. Tekrar yola koyulduk ve Arodez'e döndük.

Üç ay sonra çatışmalar biraz yatıştı. Bizde yeniden Trahon'a yani şimdiki adıyla Kayakale köyüne döndük. 1960'ta Kıbrıs Cumhuriyeti kurulunca. Rumlarla ilişkilerimiz normale dönmişti. Sadece, zaman zaman aşırı milliyetçi kişiler tarafından güvercin vurmak gibi kışkırtıcı olaylar oluyordu. Bu da bizim hayatımızı pek fazla etkilemiyordu. 1963'e kadar Trahon köyündede kaldık.

Aygün Serengil (61) - Kalkanlı

1958'de olaylar yine kızışmıştı, Rumlar Türklere, ardından da Türkler Rumlara saldırıyordu. Bu yüzden hiç kimse köyünden ayrılp, başka bir köye gitmeye cesaret edemiyordu. Olay, eski adıyla Fasulla'da, yani şimdiki Bağrı kara köyünde geçti;

Biz o dönemler Ayyorgi'de yaşıyorduk, Bahis konusu olan adamın, yani Emir Ali'nin Fasulla köyünde üzüm bağı vardı. Fakat yaşanan çatışmalar yüzünden, Emir Ali bağdan ürün alıp satmayı bırakmıştı. Yalnızca üzüm mevsimi geldiğinde ara sıra bağa gider, kendi canı için biraz üzüm toplar ve Ayyorgi'ye geri dönerdi.

Yine üzüm mevsimi gelmişti. Emirali hanımını ve eşeğini yanına alarak üzüm toplamak üzere bağın yolunu tutar. Yolda giderken kendilerine yardım etmesi için komşuları Asliye'yi de yanlarına almaya karar verirler. Asliye'nin evine vardıklarında bakarlar ki Asliye evde yok. Asliye'nin komşusuna Bağa gittiklerini bildiren bir haber bırakarak yola devam ederler. Bir süre sonra Asliye eve döner. Komşusundan Emirali'nin Bağa giderken Asliye'yi de aradığını öğrenir. Asliye bunu duyar duymaz, Ağaca bağlı olan keçisini çözer ve keçisini de yanına alarak bağa doğru yol alır. Asliye bağa vardığında, iki Rum'un nacaklarla Emir Ali ve hanımına öldürmek için saldırdıklarını görür. Asliye koşarak kaçmaya çalışır. Fakat Rumlar onu da yakalayarak nacaklarla öldürürler.

Akşam olunca ben de dahil olmak üzere, bütün köy halkı onların yokluğunu fark ettik. O vakte kadar çoktan dönmüş olmaları gerektiğini düşündük. Endişelenip hep birlikte bağa gittik. Gittiğimizde Emir Ali ve karısını aynı yerde ölü bulduk. Yanlarında eşekleri ağılıyordu ve sırtındaki küfe de ağzına kadar doluydu. Anlaşılan işlerini bitirip, geri dönmeye hazırlanıyorlardı. Biraz daha ilerlediğimizde Asliye'yi

gördük. O da öldürülmüştü ve keçisinin ipini hala daha elinde sıkı sıkı tutmaktaydı. Zavallıları nacaklarla parça parça edip, kanlar içinde bırakmışlardı.

Aradan 3-5 ay geçmiş ve zeytin toplama zamanı gelmişti. Bazı Rumların bizim köyde zeytin ağaçları vardı. Günlerden bir gün, Rumlardan biri Fasulla'ya zeytin toplamaya geldi. Türkler de Asliye'yle Emir Ali'nin intikamını almak için onu öldürdüler. Rumun ölüsü bir hafta sonra bulunur.

Yine aynı günlerde, hayvanlarıyla Raşiboğa köyünden Nikola köyüne giden ve aslen Rum olan yaşlı bir çift, sırf Nikola'ya daha erken varmak için, Fasulla'nın içindeki meralardan geçerler ve bizim köylüler onları da öldürürler. Böylece Asliye, Emir Ali ve Hanımının intikamı alınmış oldu. Yani üç kişi Rumlardan, üç kişi de bizden ölmüş olmuştü.

Olaylar bununla da kalmaz. Rumların öldürülmesinden birkaç ay sonra bizim köyden iki kişi, yakınlarda bulunan başka bir köye kamyonla saman almaya giderler. Samanları alıp geri dönerlerken, Rumlar önlerini keser. Amaçları öldürülen Rumların intikamını almaktır. Bizimkiler öldürüleceklerini anlayınca, kamyonundan inip meraya doğru koşmaya başlarlar, fakat kaçamazlar. Rumlar onları yakalayıp diğerlerine yaptıkları gibi öldürürler. Ve olaylar bu şekilde, kan davasına dönüşerek sürüp gider...

Hatice Kara (54)

Bostancı

1952 yılında Mağusa'nın Aysergi Köyünde yaşıyorduk. Eşim Polis, bense ev hanımıydım. Dört çocuk sahibiydik. Çocuklarımızın isimleri sırasıyla Nural, Tarık ve İkizlerimiz İlkay'la Sonaydı. En büyük çocuğumuz Nural henüz beş yaşında, bense 26 yaşındaydım.

Eşim Cemal O dönemler Polis Baş Çavuşuydu. E.O.K.A. örgütüyle yoğun çatışma içerisindeydi. Amacı o bölgedeki E.O.K.A'cılarının kökünü kurutmaktı. Sağladığı başarılar yüzünden bir çok madalya almıştı. Yine bir gün E.O.K.A. örgütünün önde gelen yedi lideri, adada kaçak olarak ilan edilmiş eşim Cemal da onların yerini tespit ederek tutuklamıştı. Bu başarısından dolayı Tirgoma köyüne atanılarak rütbesi çavuşluktan Yüzbaşılığa yükseltildi.

Terfisini aldıktan iki gün sonra eşim Trigoma'ya gidip, içine yerleşebileceğimiz bir ev aramaya başladı. Bende komşularımla birlikte, eşimin terfisinin şerefine mangalları yaktım, kebaplar pişirmeye başladım. Eşıme süpriz yapmak istiyordum. Hava karardı, akşam oldu. Yemek vakti gelip geçmişti. Fakat Cemal hâla eve gelmemişti. Sinirlendim, moralim bozuldu. Komşularımızla yemeğimizi yedik daha sonra, herkes evine çekildi. Bu sefer, benim sıkıntım endişeye dönüştü. Tam ben eşimin başına kötü bir şey geldiğini düşünmeye başlamışken, eşim eve geldi. Hazırlıkları görünce geciktiğine üzüldü. Ben de ona, geciktiği için kızmaya başladım. Eşim de sinirlenmişti, Kötü bir söz söyleyip kalbimi daha fazla kırmamak için, üzerindeki polis üniformasını bile çıkartmadan evden çıktı. Kahveaneye gitti. Saat 21.00 sularıydı. O, kahveaneye girdikten beş dakika kadar sonra, içeriye maskeli ve silahlı iki E.O.K.A'cı girmiş. E.O.K.A.'cılar, herkese arkasını dönmesini emretmişler. Herkes gibi eşim de arkasını dönmüş,

E.O.K.A.'cılardan biri eşimin yanına giderek "korkma Cemal Çavuş, Korkma! Seni öldürmeyeceğiz. Ama bize yaptıklarından sonra da sana yüzbaşılığı yar etmeyiz" diyerek eşimin ensesine silahla vurmuş. Eşim o anda bayılmış. Bayıldıktan sonra da teröristler eşimin silahını alıp orayı terk etmişler.

Eşim Evden çıktıktan kırk dakika kadar sonra, telaşla eve geldi. Bana:

-çabuk Aliye! çocukların üzerlerine bir şeyler al, buradan gidiyoruz.

E.O.K.A.'cılar her an size zarar vermek için gelebilirler! Dedi.

Söylediğini aynen yaptım. Taksiye binerek Tırgoma köyündeki karakola gittik. Kendimize kalacak bir ev bulana kadar, yani bir hafta karakolda kaldık. Bu arada eşimin morali çok bozulmuştu. Çünkü silahını kaybettiğinden dolayı elindeki Yüzbaşılık alınmış, ona eski rütbesinden daha aşağı olan onbaşılık rütbesi verilmişti .

Altı ay sonra eşimin tayini Lefke kasabasına çıktı. Oraya taşındık. Bir gün eşim bana;

-Aliye, ben bu işten vazgeçiyorum, gel biz Lefkoşa'ya taşınalım, orada kendimize göre bir dükkan açalım, geçimimizi o şekilde sağlayalım. Rütbemi kaybetmem benim gururuma çok dokundu, artık ben Onbaşılık yapamam Dedi.

Ben Cemal'a moral vermek amacıyla kızdım, ona;

-Hayır Cemal! Senin göstermiş olduğun başarılar henüz unutulmadı. Bak, İngiliz baş komutanın sana bizzat verdiği şeref madalyaları hala büfede duruyor. Sen şimdi görevinin başına git, zamanla her şey yoluna girecektir. diyerek, onu işine uğurladım. Akşam Cemal eve sevinç içinde geldi. Çavuşluğunu geri almış fakat yüz başı olmak için yeni başarılar elde etmesi gerekiyormuş. Aradan çok fazla zaman geçmeden eşim Baş Çavuş olmuştu. Hayatımız tekrardan düzene girmişti, Bu arada

yıl 1957'ye gelmiş, bizim Faik ve Oral isminde iki çocuğumuz daha olmuştu. Cemal, ne yazık ki bir daha Yüzbaşı olamadı

Bu sefer de eşimin tayini İksero yani şimdiki adıyla Gemi konağına çıkmıştı. E.O.K.A'cılarının en çok kızıştığı dönemdi. Eşim ve onun Rum yüz başısı Gudullo, E.O.K.A.'cılarla sıkı bir mücadeleye girişmişlerdi. Eşim Lefke dağlarına kaçan bir çok Rum teröristi yakalamış, Kendini E.O.K.A.'cı gibi gösterip de aslında polise yarenlik eden ajanlardan aldığı bilgiler sayesinde, her zaman E.O.K.A.'cılardan bir adım öne geçmeyi başarmış ve E.O.K.A.'cılarının yapmaya çalıştığı her eylemin önüne geçmişti. Kısacası Cemal Lefke ve bölgesindeki E.O.K.A.'cılarının baş düşmanı olmuştu. Sürekli tehdit edilip, saldırılara mağruz kalıyordu. Ona gönderilen son tehdit mektubunda "ya peşimizi bırakırsın, ya da ailenden olursun" yazılıydı. Bu mektup eve gelen ilk tehdit mektubuydu ve bıçakla kapıya çakılmıştı. Mektuptan hepimiz ürktük.

Olayın ertesi günü (22 Nisan) kocam Rum Yüz başı Gudullo'yla birlikte Lefkoşe Polis Okulu'na üç günlük göreve gidiyordu. Sabah yüz başı ile birlikte eve gelerek bana, onun yokluğunda çocuklarımızı ne okula ne de sokağa çıkarmamamı sıkı sıkı tembih etti. Eşim Lefkoşa'ya gitti. Ben onun dediği gibi çocukların evden dışarıya çıkmasına izin vermedim. Bir ara, küçük oğlum Faik balkonda tahta tabancasıyla oynarken, tabancasını balkondan aşağıya düşürdü. Merdivenlerden inerek tabancasını almak üzere yola çıktı. Onun dışarıya çıkışını fark ederek ardından koştum. Çıktığımda evin biraz ilerisinde, park halinde olan siyah bir arabanın, süratle hareket ederek yolun ortasında tabancasını almak için yere eğilen oğlumun üzerine doğru geldiğini gördüm. O anda oğluma "kenara çekil!" Diye bağırdım. oğlum başını

kaldırıp ne oluyor diye etrafına baktı. Üzerine doğru gelen arabayı görünce olduğu yere çökerek, elleriyle başını örttü ve tam o sırada araba başının üzerinden geçti. Ben yetişmek için koştum ama yetişememiştım. Beş yaşındaki oğlum, E.O.K.A.'cılarının intikam hırsları yüzünden kurban edilerek öldürölmüşü. Bu olay bizim felaketimiz oldu. Eşim duyduğı üzüntüden dolayı şeker hastası oldu. Üzüntüsü artık sonra hastalığı da arttı, on yıl içerisinde gözlerini ve ardından da bir bacağını kaybetti. Sonuçta Rumlar istediğini yaptı ve herkesin taparak sevdiği, yenilmez adam Cemal Çavuş'u, görevini yapamaz, zavallı, acınacak bir adam durumuna getirerek acı içinde öldürdüler. Bana gelince;

Ben hala bu gün karalar giyip yas tutmaktayım.

Aliye Arsal (78)

Aydinköy

1963

HADİSELERİ

1963

HADİSELERİ

1960 yılında Kıbrıs Cumhuriyeti kurulduğu zaman, ben ve ailem Trahon köyünde yaşıyorduk. O dönemler Türk-Rum ilişkileri normaldi. Yaşantımızda, hemen-hemen Rumlarla aramızdaki kopukluktan başka hiç bir problem yoktu.

1963'e kadar orada kaldık. 1963'te olaylar yeniden patlak verince, Trahon köyüne iki kilometre uzaklıkta bulunan, Asomatos (Gözügüzel) köyüne taşındık. Trahon'dan Asomatos'a kadar yaya yürüdük.

Asomatos'da Türkler çoğunlukta idi ama köyün etrafı Rum köyleriyle çevriliydi. O dönemlerde Türk-Rum ilişkileri gergin olduğu için, erkekler köyde dönüşümlü olarak, gece-gündüz, Rumlardan gelebilecek olan herhangi bir saldırıya karşı, mevzilerde nöbet tutuyorlardı. Köyümüz küçük olduğu için fazla silahımız yoktu. Her bir silahın kırk tane mermisi vardı. Kırk birinciye ihtiyacımız olacak olsa kesinlikle bulma ihtimalimiz de yoktu. Üstelik olan kurşunlar da da nemliydi. Kurşunların üzerindeki nemi kurutabilmek için, onları bizim gabiralık dediğimiz, üzerinde ekmek kızartmaya yarayan tenekelerin üzerinde ısıtıyorduk. Hele bir piyademiz vardı ki, onu ne zaman kurmaya kalksak ateş alırdı. bizim de silaha ihtiyacımız olduğu için her fırsatta o piyade tüfeğini tamir etmeye çalışıyorduk.

Bir gece arkadaşlardan biri bozuk piyadeyi tamir etmek için eline aldı. Üzerinde epeyi zaman uğraştıktan sonra, tamir olunup olunmadığını anlamak için silahı kurdu, silah bir anda alevler saçmaya başladı. Bizi karşı tepeden izleyen Rumlar, bu davranışımızı bir gövde gösterisi olarak algıladılar ve civar köylerden yardım istediler. Bunun üzerine İbsona, Trahon, Avratur ve Koloş köylerinde yaşayan Rumlar köyümüzü kuşattı. Helikopterlerle de bahçelere Rum askerleri indirildi. Allahtan köyümüz İngiliz egemenliğindeydi. İngilizler duruma hakim oldu.

Biz de daha güvenli bir yer olduğu için Piskobu'ya, yani şimdiki adıyla Yalova köyüne göç etmek zorunda kaldık. Köylülerin bir kısmı, genellikle yaşlı olanlar, köylerini terk etmek istemediler. Bir kısmı da Piskobu'dan memnun kalmayarak köyüne geri döndü. Biz Piskobu'da kaldık. Piskobu'nun esas yerlileri yeni gelenlere iyi davranmıyorlardı. Piskobu köyünün muhtarı Hasan Kâhya, köydeki tahıl ambarlarını yeni gelenlere açtı. Ambarlarda yaşamaya başladık, orada yaşam çok zordu. Daha sonra Türkiye'den yardımlar gelmeye başladı. Önce çadırlara, sonrasında da göçmen evlerine taşındık. Böylece sağlıklı yaşam koşullarından kurtulmuş olduk.

Bir süre sonra yaşam şartlarımızın iyiye gittiğini gören Rumlar, Türklere ambargo uygulayarak tuğla, çimento v.s. vermemeye başladılar.

Ben ve ailem komşularımızla geçinemiyorduk. Durum böyle olunca bir gece gizlice Rumların Piskobu'ya bir kilometre uzaklıkta bulunan çakıl öğütme fabrikasından çakıl, kum, çimento, tuğla gibi malzemeler çalarak kendimize yirmi metrekare büyüklüğünde bir baraka (betondan yapılmış kulübe) yapıp oraya yerleştik. Bir-iki yıl bu barakada yaşadık. Türkiye'den yardımlar gelmeye devam ediyordu. Bir süre sonra prefabrik evlere taşındık.

Bu arada ben üniversiteye gidiyordum. Okulumu bitirince, 1968-1971 yılları arasında askerlik yaptım. Büyük sefaletler çektik. Askerliğimi bitirdiğim zaman, bir Rum inşaatında işçi olarak çalışmaya başladım. Rumlarla ilişkilerimiz fena değildi, hatta benim ne kadar çaresiz ve fakir olduğumu gören ve benimle beraber aynı inşaatı usta başı olarak çalışan Yorgo adındaki bir Rum, çok kereler öğle yemeğini benimle paylaştı. Bir gün canımı bile kurtarmıştı;

Bazı fanatik milliyetçi, kötü ruhlu ve akılları canilikle dolu olan Rumlar inşaatı basarak, Türk işçilerini çok ağır şartlarda çalıştırıp, onlara eziyet ediyorlardı. Hatta zavallı yaşlı Hasan dayıya o kadar ağır bir yük taşıtmışlardı ki zavallıcığın kalbi dayanamamış ve oracığa yığılıp kalmıştı. Naaşını ise bir paçavra gibi ayaklarıyla inşaattan aşağıya yuvarlamışlardı. İşte Yorgo adındaki Rum Usta Başı, beni onlara Rum diye tanıtmış ve olabildiğince onlardan uzak tutmuştu. Ben inşaattan aldığım on bir lira haftalığımı Avusturalya'ya gitmek için biriktirmeye başladım. Fakat daha sonra evlenerek bu parayı düğün için gerekli yerlere harcadım.

Aygün Serengil (61)

Kalkanlı

1963 Mücahitlik dönemi idi. O yıl Rumlar bizi tekrardan vurmaya başladılar. İlk olay 21 aralık 1963'te Lefkoşa'da oldu. Ben Baf kasabasının Aşağı Arodez köyünde yaşıyordum. Rumlar bizim köye pek saldırmıyorlardı. Yani, bizde diğer bölgelerde olduğu gibi öldürülme olayları yoktu. Köyümüz dört Rum köyü ortasında ve tepedeydi. Rumların bize yaptıkları en büyük olay, köyümüzü kuşatıp bizi korkutmaları olurdu. Köyümüze yabancıların girmesine izin vermezlerdi. Yollara barikat kurup, geçişe izin vermeyerek, teslim olmamızı isterlerdi.

köyümüzde on sekiz erkek on sekiz de silah mevcuttu. Erkeklerin hepsi mücahitti. Sayımız az olduğu için Rumların saldırılarına karşı direnemiyorduk. Kuşatmalar her defasında üç-dört saat sürüyordu. daha sonra Gahiga, Truşa, Gridutera, Yukarı Arodez gibi köylerdeki türklerden bize destek geliyor, Rumlar da Kuşatmadan vazgeçip, geri çekiliyorlardı.

Biz erkekler gece evlerimizde nöbet tutuyorduk. Nöbet işi planlanmış bir şey değildi Fakat, hiç birimiz tedbiri elden bırakmak istemediğimiz için, gece oldumu uyuyamayıp, tetikte düşmanı bekliyorduk.

Bir gece yine evimde nöbetteyken, bir motosiklet sesi duydum. Motosikletin sesi aniden çıkmıştı. Belli ki, motosikleti çalıştıran her kimse Köye kadar ışıklarını ve motoru söndürüp gelmiş, köyü çıkacağı vakit de motoru işleterek kaçmaya çalışmıştı. Hemen dışarıya fırladım. Elimde Siten (silah) vardı. Adamı yetişip durdurdum. Adam İnya köyünden gelen Yorgo adında bir Rumdu, Tanıdığım bir şahıstı. O da beni tanıyordu. Bana Rumca olarak: "Bre usta sensin?" dedi. Üzerimde kalın, askeri bir parka vardı. Siteni parkanın altına saklamıştım, Yorgo yanımda silah olduğunun farkında değildi. Bende ona Rumca "Ne isten?" dedim. O da bana

“Geçmeme izin ver, ebeyi almaya geldim, karım doğuruyor” dedi. Bende ona “Geçmene izin veririm ama, Önce çavuşuma gidip durumu anlatman lazım” dedim. Bana “Tamam” dedi. Birbirimizle karşılıklı Rumca konuşarak anlaştık. Geçmesine izin verdim, Ama ebeyi alması için geçmesine izin verip vermediklerini hala daha bilmiyorum. Tek bildiğim; eğer geçmesine izin verilseydi, ertesi gün köyümüzün Rumlarla dolacağıydı. Tahminime göre; Yorgo’yu gitmek istediği yere diğer köylerden götürdüler.

Bunu duyan Rumlar, ertesi gün sinirlenip köyümüzü kuşattılar, bize durmadan “Teslim ol” çağrıları yapmaya başladılar. Hatta birkaç el de ateş ettiler. Silah seslerini duyan diğer köylerdeki Türkler hemen yardımımıza geldi. Bu kez Türkler de Rumları kuşattı. Rumlar gafil avlandıkları için, geri çekilmek zorunda kaldılar. Böylece o geceyi de yine sağ salim atlatmayı başardık. Eğer civar köylerdeki Türkler bizim yardımımıza gelmiş olmasaydı, çoktan bizim köyde toplu katliam yapılmıştı.

Seydali Doru (65)

Kalkanlı

1963 Yılında, ailem ve ben Güzelyurt kasabasına bağlı olan Akaça'da yaşıyorduk. Akaça Türklerle Rumların birlikte yaşadığı bir köydü. Orada Rumlar sayıca Türklerden çoktu. Bizim evimizin arkasında büyük bir portakal bahçesi, o bahçenin hemen arkasında da iki katlı bir ev vardı. 1958 olaylarından sonra Rumlar ve Türkler kendi aralarında örgütlenmeye başlamıştı. Biz Türkler Rumlardan korkuyorduk. Çünkü, bütün civar köylerde Rumlar Türklere saldırmaya başlamışlardı. Tanıdığımız bir çok Türk öldürülmüştü. Bu yüzden Türkler gece olunca gizlice bizim evin arkasındaki bahçeden geçerek o hanayda toplanırlar, dönüşümlü olarak sabaha kadar nöbet tutarlardı. Aynı olayı Rumlar da yapıyordu. Fakat onların toplantıları Türklerden korunmak için değil, Türklere saldırılar düzenlemek amacıyla planlar yapmak içindi. Rumların sığındığı yer ise bizim evin önündeki başka bir hanaydı. Rumlar silah bakımından zengindi. Türklerde ise dört piyade, iki el bombası ve beş-altı tane de av tüfeği vardı. Fakat ne kadar tuhaftır ki, geceleyin birbirleriyle savaşmak için bekleyen iki ırk, gündüzleri aynı kahvehanede oturup, sohbet ediyor, tavla oynuyorlardı.

Ben o dönemler on dört yaşındaydım. 1964'te Lefke Sancaktar'lığından can güvenliğimiz için Lefke ve civar köylere göç etmemiz emredildi. Akaça'da yaşayan biz Türkler bir gecede hazırlanarak, yanımıza sadece değerli eşyalarımızı alıp, bizi almaya gelen kamyonlarla tüm varlıklarımızı geride bırakarak göç ettik. Biz ve bizimle beraber yedi-sekiz aile daha Gaziveren'e gittik. Diğer aileler ise Lefke, Aydınköy, Güneşköy ve o civardaki köylere göçetti. Beni ve ailemi geçici olarak Gaziveren'in dışındaki bir eve yerleştirdiler. Evimize iki, yüz-üç yüz metre uzaklıkta

bir mevzi vardı. Mevzinin yeri Rumlardan sır gibi saklanıyordu. Evi oraya çok yakın olduğu için, babama o mevzide görev verdiler.

1966 veya 1967 yılıydı. Rumlar köye saldırmaya başlamışlardı. Bir gün Türkler, Deli Ali adıyla anılan bir çocuğa, bahsettiğim mevziye götürmesi için birkaç el bombası verirler. Yolda giderken Rumlar Ali'yi yakaladılar. Fakat zararsız ve deli olduğu için onu öldürmediler. Ali'yi sorguya çekerler. Zavalılık kandırılarak Türklerin gizli örgütüyle ilgili, bildiği her şeyi ve mevzinin yerini Rumlara anlattı. Daha sonra Ali'yi salıverdiler. Aynı gün babam mevzideymiş. Aniden annemin sesini duyar gibi olmuş. Tuhaf bir hisse kapılmış. İçinde, eve gelme isteği belirmiş. mevzideki diğer beş arkadaşına: "İçimi tuhaf bir his kapladı, aileme bakmak için eve gidiyorum, birazdan dönerim" diyerek mevziden ayrılmış. 100 Metre kadar ilerleyince yedi sekiz tane Rumla karşılaşmış. Babamın Rumcası çok iyiydi. Rumlarla Rumca konuşarak, Onlara Türk olduğunu sezdirmeden yanlarından geçip gitmiş. Evimizin yanında ağıl, ağılın içinde büyük baş hayvanlar, ağılın yanında da hayvan yemlerini koyduğumuz ambar vardı. Babam koşarak eve girdi. Hepimizi sağ salim görünce "Çabuk ambara! Rumlar yine köyü bastı, bu civarlarda dolaşıyorlar, hemen saklanmalıyız" diyerek hepimizi ambara götürdü. Ben, annem (Cemaliye), kardeşlerim Sema, Selçuk, Alper ve babam (Niyazi), saatlerce o ambarda kilitli kaldık. Dışarıda Rumların konuşmalarını duyuyorduk. Bu yüzden dışarıya çıkamıyorduk. Yanımıza yiyecek ve içecek almadığımız için acıkmış ve susamıştık. Ambarın içi de fazlasıyla havasızdı.

En küçüğümüz olan dört yaşındaki kardeşim Selçuk, çok susadığı için ağlıyordu. Babam sabaha yakın ambardan çıkıp evden su almaya gitti. Dışarıya

çıkıldığında iki Rum onun dışarıya çıktığını görmüş, fakat eve yaklaşmaya cesaret edemeyip, oldukları yerde kalmışlar. Babam dışarıdaki iki Rumu görünce suyu alamadan yanımıza gelmiş. Rumların bize zarar vermesinden korkmuş ve bizi korumak için yanımıza geri döndü. Vakit ilerledik sonra kardeşim daha çok huysuzluk yapmaya, su isterim, su isterim diye bağırmaya başlamıştı. Babam kardeşimi susturmak için diğer kardeşimi iştetip sidiğini ona su diye içirmek zorunda kalmıştı. Zavallı babam içine düştüğü durumu hazmedemeyerek ağlıyordu. Biz ertesi günün akşamına kadar ahırdan çıkamadık. Çünkü bizi içeride sezen Rumlar bir türlü gitmek bilmiyorlardı. Pusuya yatıp bizi dışarıda bekliyorlardı. Sonunda hepimiz birden uyuya kaldık. Rumlar en nihayet gitmişti. Ama biz bunun farkında değildik. Akrabamız olan Necati dayı, Köyde bizim yokluğumuzu fark ederek eve gelmiş ve bizi Ambardan çıkarmıştı. Meğer Rumlar Necati dayı gelmezden üç-dört saat önce oradan ayrılmışlardı. Dışarıya çıktığımızda babamın mevzide olan beş arkadaşının Rumlar tarafından öldürüldüğünü öğrendik. Eğer babam orda olmuş olsaydı, o da ölmüş olacaktı. Kim bilir, belki de evimizi erkeksiz gören Rumlar bize de saldırıp bizi de öldüreceklerdi. Sonradan öğrendik ki Rumlar ambarda babamın dışında daha bir çok silahlı erkeğin olduğunu düşünerek bizim eve yaklaşmaktan korkmuşlar, iki gün boyunca pusuya yatıp bizim, yani aslında silahlı erkeklerin dışarıya çıkmasını beklemişler, sonra açlığa ve sıcağa daha fazla direnemeyerek geri dönmüşler.

Babamın nöbet beklediği mevzide ölen beş kişi, ki aralarından sadece Faruk ve Mehmet Ali'yi hatırlayabiliyorum, Halen Lefke Şehitliğinde yatıyorlar ve Lefke Şehitliğine ilk yatan 1963 Türk şehitleri onlar olmuş.

Ahmet Akyay (55) / Zümrütköy

1963'te, babam (Cemal Aarsal) Lefke ve bölgesinin Polis Baş Çavuşuydu. Bu yüzden, Rumlarla ilgili bir çok olaya karışıyor, zaman zaman çatışmalarda, baskınlarda, tutuklamalarda ve bunun gibi bir çok olayda baş rolleri oynuyordu. Yine bir gün, Rum köyü olan Fugassa'ya gizlice gitmiş ve Rumların Türklerden topladığı silahları çalıp geri dönmüştü. Bu olaydan sonra, babam Rumların kara listesine aranılan şahıs olarak geçmiş, üstelik hakkında da vur emri çıkarılmıştı. Ayrıca Rumlar babamı yakalamak için Lefke bölgesindeki bütün köylere barikatlar kurmuştu. Bu yüzden babam Lefke'de mahsur kalmıştı. Lefke'nin dışına çıkamıyordu.

Tam bu olaylar içerisinde en küçük kardeşim Faika, henüz beş yaşındayken rahatsızlanarak Pendaya Hastanesine, yani şimdiki adıyla Yeşilyurt'ta bulunan Cengiz Topel Hastahanesi'ne kaldırıldı. Kardeşim çok kötü durumdaydı. Doktorlar, acilen ameliyat edilmesi gerektiğini, fakat ameliyat sonunda bile yaşayıp yaşayamayacağından emin olamadıklarını söylüyorlardı. Kardeşimin yanında annem (Aliye Aarsal) kalıyordu. Babam kardeşimi görmeye gelemiyordu. Bazen ben de annemin yanına gidip kardeşime refakat ediyor, annemin dinlenmesini sağlıyordum.

Biz oradayken hasthaneye sürekli Rum polisleri geliyor, kardeşimin doktoruyla fısır fısır bir şeyler konuşup gidiyorlardı. Rumlar, hastahane kapısına olur da babam gelecek olursa onu hemen tutuklayabilmesi için, bir de nöbetçi asker koymuşlardı.

Kardeşimi hastahaneğe yatırılı bir hafta olmuştu. Kardeşimin karnı balon gibi şişmişti. Onun için korkuyorduk. Kardeşimin doktoru, İngiliz doktor Bayan Rose, babama "kızınız ölüyor, yaşayabileceğinden hiçbir ümidimiz yok, artık onu görmeye

gelirseniz iyi olacak” şeklinde bir mesaj yolladı. Babam Lefke Karakolundan bizi telefonla aradı. Bize; “Oraya geliyorum, eğer başıma kötü bir olay gelecek olursa hakkınızı helal edin” deyerek telefonu kapattı. Korku içindeydik. Annem ve ben ağlıyorduk. Kardeşimi kaybedeceğimiz yetmiyormuş gibi, şimdi bir de babamı kaybetme ihtimalimiz vardı. Bizim halimizi gören hemşirelerden biri, bize acıdı ve daha fazla dayanamayarak; “sakın! Sakın ha ameliyata izin vermeyiniz. Ben doktorları konuşurken duydum. Kızınızı boşu boşuna ameliyat edecekler, üzerinde deney yapıp bunu sizden gizleyecekler. Size öldü diyecekler. Onlar Rum askerlerle anlaştı. Doktorlar Rumlara kocanızı, Rumlar da doktorlara kızınızı verecek” dedi. Daha sonra ekledi; “Ben kızınızın gerçek hastalığını biliyorum. Onun hiçbir şeyi yok, sadece kabız olmuş. Ben hemen sabun ve yağ getireyim. Ona şiringa yapalım. Hemen iyileşecek, emin olun” dedi. Söylediği gibi hemen şiringa yaptılar. Kardeşim tuvaletini yaptı. Beş dakika sonra; son üç gündür hareket ettiremediği boynu düzelterek “Anne bak, boynumu oynatabiliyorum” dedi. Annem hemen telefonun yanına koştu. Babamı arayarak, onu gelmemesi için uyardı. Büyük bir sevinçle yanımıza geldi. “Her şey yolunda” dedi. Tam o sırada Doktor Rose ameliyatın yapılması için gereken bazı evrakları, anneme imzalatmak için içeriye girdi. Anneme “Ne karar verdiniz? Ameliyatı yapıyoruz öyle değilmi?” dedi. Annem sinirlenerek Yatağın altındaki içi pislik dolu leğeni uzatarak. “İşte kızımın hastalığı bu!” dedi. Doktor Rose şaşırmıştı. Daha sonra ne olduğunu hatırlayamıyorum. Aklımda kalan tek şey, polis korumasıyla tekrar Lefke’ye, evimize döndüğümüzdür.

Sonay Akyay (52)

Zümrütköy

Kızım Sonay'ın anlatmış olduğu Hastane olayından birkaç gün sonra, kulağımıza eşim Mehmet Cemal Arsal'ın annesi Emete hanım'ın ölüm haberi gelir. Eşim baş çavuştu. Bütün Lefke bölgesi ondan soruluyordu. Her olayda sorumluluk, o bölgede huzur ve güvenliği sağlamak kocama aitti. Bu yüzden Rumlarla iyi kötü bir çok büyük olay yaşıyordu. 1958'de bazı Rumlar, 22 Nisan günü sırf kocamdan intikam almak, ona göz dağı vermek için şimdi merhum olan, o zamanki en küçük çocuğum Faik'i yol ortasında arabayla çarparak öldürmüşlerdi. Eşim bundan duyduğu üzüntü yüzünden ağır şeker hastası olmuştu. 1963'te annesinin ölüm haberini duyunca yıkılır. Hasta olur, üzüntüden dolayı şekeri yükselir ve komaya girer. Acilen hastaneye yatırılması gerekir. Bütün yollarda barikatlar kuruluydu. Eşim de aranılan şahıs olduğu için o barikatları sağ olarak geçmesi mümkün değildi. Onu bize daha yakın mesafede olan Pendaya (Yeşilyurt) Hastahanesine de götüremezdik. Çünkü orası Rum hastahanesiydi ve onu oraya teslim edecek olursak Rumlar onu gözlerini kırpmadan öldürürlerdi. Tek çaremiz Lefkoşe İngiliz Hastanesine gitmekti. Hemen Lefkoşe Türk Polis Karakolu'na telefon açtık. Eşimin komutanlarına durumu bildirdik. Lefke'ye hemen bir helikopter gönderdiler. Eşimi helikopterle alıp Lefkoşe İngiliz hastanesine götürdüler. Ben de daha sonra kara yoluyla yanına gittim.

Aradan bir ay geçmişti, Kocam daha iyi olmuş, kendini toparlamıştı. Lefke'de onun yokluğunu fırsat bilen Rumlar, Türklere eziyet etmeye başlamıştı. Bir an evvel geri dönmemiz gerekiyordu fakat, nasıl döneceğimizi bilemiyorduk. Yollar Rumların kurmuş olduğu barikatlarla doluydu. Kocam ihtiyar bir adam kılığına girerek barikatları geçmeyi düşündü. Bu çok riskli bir olaydı lakin, başka çaremiz de

yoktu. Kocam kılık değiştirdi ve yola çıktık. Lefkoşe'deki ilk barikatta yakalandık. Çaresizdik, Rumlar kocamı esir aldılar. Hemen kumandanları Gudullo'ya haber verdiler. Kumandan Gudullo beş dakika içinde özel arabasıyla yanımıza geldi. Ben korkumdan bildiğim bütün duaları okumaya başlamıştım. Kumandan Gudullo bizi görür görmez tanıdı. Kumandan Gudullo Eşimin eski Yüz Başısıydı. Birlikte bir çok iş başarmışlardı. Daha sonra Kumandan Gudullo'nun terfisi Lefkoşe'ye çıkınca ayrılmışlardı. Hatta bir keresinde eşim onu Lefke'deki E.O.K.A.'cılarının elinde esir iken kurtarmıştı. Gudullo kocamın yanına gelerek; "bana yaptığın iyiliği unutmuş değilim Cemal Çavuş. şimdi sıra bende" dedi. Daha sonra da beni ve kocamı kendi özel otomobiline alarak, bütün barikatları geçirerek, Lefke'ye kadar sağ salim ulaştırmıştı. Kocam arabadan inerken, el sıkıştılar. Kocam ona teşekkür etti. Gudullo; "Çavuşum, eğer şu an ben Lefke'de sen Lefkoşe'da görev yapsaydık, eminim ki şu anda aranılan şahıs ben olurdum" dedi ve arabayla oradan uzaklaştı. O an kocamın yüzünde Müthiş bir gülümseyiş gördüm. Gözleri parlıyordu. Yürüdük ve eve girdik. Olaydan üç gün sonra da Kumandan Gudullo'nun Türkler tarafından öldürüldüğünü duyduk.

Aliye Arsal (75)

Aydinköy

1963 yılında evimiz Aredyu köyündeydi. Ben, Lefkoşa'da gömlek fabrikasında çalışıyordum. Kız kardeşim Hanife de Lefkoşa'daki okullardan birinde öğrenciydi. Dolayısıyla hafta arası her gün Hanife'yle birlikte otobüslere binerek, Aredyu'dan Lefkoşa'ya gidip geliyordum.

Aralık ayıydı, Rumlar ve Türkler arasında çatışmalar savaşa dönüşmüştü. bu çatışmalar esnasında Tahtakale köyünde amcamın oğlu Vasıf'ı da şehit vermiştik. Vasıf, bu savaşlar döneminde vurulan ilk türk şehidi olarak da anılır.

Yine kızkardeşimle işe gittiğimiz bir gün, Rumlar yollara barikat kurarak Lefkoşaya giriş ve çıkışları tamamen durudurdular. Biz de evimize gidemediğimiz için, Küçük Kaymaklıda oturan teyzemiz Dilber'in evine gittik. Dışarıda kurşun yağmuru vardı. Camlar, çatılardaki kiremitler evlerin içindeki vazolar, her şey kırılıyordu. Teyzemin komşuları da oraya gelmişlerdi. Evde on-on beş kişi olmuştuk. Bir ara dışarıda derin bir sessizlik oldu. Büyüklerimiz, bizimle birlikte olan Mustafa (16) adındaki bir gence dışarıya çıkıp bakmasını ve durumun ne olduğunu öğrenmesini istediler. Meğer Küçük Kaymaklı düşmüş, Ruma teslim olmuş ve bütün evler boşaltılmış, fakat bizim hiç birşeyden haberimiz olmamıştı.

Mustafa dışarıya çıktığında hiç kimseyi bulamamış. Bir Rum askeri onu görüp yakalamış. "Burada ne yapıyorsun?" diye sormuş. Mustafa da korkusundan olanları anlatmış, yani bizi ele vermişti. Rumlar onu esir aldılar. Daha sonra bizim eve geldiler. Bize "korkmayın, sizi öldürmeyeceğiz, sizi götüreceğimiz yer çok rahat, orada yatak-yorgan her şey var sakın panik yapmayın" diyerek bizi evin penceresinden dışarıya çıkarttılar. Ağlayıp sızlayan kadınlara "rahat durun biz size zarar vermeyeceğiz, sakın olun ki Türk askerleri sizi farkedip bizden sanarak

vurmasınlar ” dediler. Bizi yaya olarak Recıs Dondurma Fabrikasına götürdüler. Fabrikaya kadar yürüyerek gittik. O gün Rumların Paskalya bayramıydı. Rum kadınlarının yapmış olduğu çöreklerden bize verdiler. Fabrikada yüzlerce esir alınmış Türk vardı. Daha sonra bizi kamyonlara bindirerek Lefkoşa'nın dışındaki Cıkko Manastırı'na götürdüler. Bizi kamyonlara bindirdikleri vakit, Rum kadınları sevinç içinde alkış tutmuşlardı. Sanki bayramlarına bayram katmıştık. Biz ise korku içindeydik.

Manastırda kadın ve erkekleri ayırdılar. Erkekleri manastırın arka odalarına kadınları ise ön tarafa yerleştirdiler. Zaman-zaman aramızdan seçtikleri erkekleri öldürüyorlardı. Her odada 50-60 kişi kalıyorduk. Odalarda hiç bir şey yoktu. Her birimize birer baddaniye verdiler. Yemekleri ise herkese ölmeyecek kadar dağıttılar. Verilen yemeğin ölçüsü Çoluk-çocuk, hamile yaşlı hiç farketmiyordu. Hepimizin yiyebileceği miktar aynıydı. herkesin sabah kahvaltısı küçük bir dilim ekmek ve iki zeytindi. Öğle ve akşam vakitlerinde de hemen hemen aynı yemekler veriliyordu. Bazen bize sulu yemek dağıttıkları da oluyordu fakat; herkese birer kaşık.

Orada aldığımız haberlere göre Küçük Kaymaklı'dan Hamit Köy'e kaçan Türklerin hali çok kötüymüş. Yiyecek ekmek bile bulamadıkları için, buğday kaynatıp yiyorlarmış. Biz bunları duyduk sonra halimize şükrediyor, Allaha bizi öldürmemeleri için dualarla yalvarıyorduk...Manastırda bir hafta kaldık. Daha sonra Kızıl Haç bizi Saray evine götürdü. Orası ana-baba günü gibiydi. Her taraftan yığın yığın insanlar ailelerini aramaya gelmişlerdi. Fakat bizim annemiz ve babamız Mora'da (Meriç) köyünde olduğu için gelememişti. Ali dayı diye seslendiğimiz yaşlı bir adam bizi uzun bir müddet evinde misafir etti. Daha sonra annemle babam gelip

bizi alarak ilk Çömlekci köyüne,. Daha sonra orada can güvenliğimiz olmadığı için Meriç Köyüne götürdü. Yani meriç'e geri dönmüş, zorunlu olarak göç etmiş olduk.

Hasine Karaborsa (55)

Balıkesir

Daha Meriç'e göç etmeden önce, yani içinde yüz Türk'ün bile yaşamadığı Aredyu köyündeyken, altı yüz silahlı Rum askeri gelip Aredyu'yu bastı. Vakit öğleye yaklaşıyordu. Rumlar köyün bütün erkeklerini meydanlığa toplayarak silahlarını aldılar. Silah dediğim de topu-topu üç-beş tane piyadeydi Onları bir kaç saat orada tuttuktan sonra, "size zarar vermeyeceğiz, rahat olun" diyerek serbest bıraktılar.

Babamı köy meydanına götürdükleri zaman babam "bizden ne istiyorsunuz?" diyince, askerlerden biri babama tekme atmış. Bu tekme darbesinden sonra yere düşen babam Ona tekmeyle vuran askerin bacağına sarılıp "eğer bizi vuracaksanız senin üzerine sarılacağım ve benimle birlikte sende öleceksin" demiş. Bunun üzerine, Rum kahkahalarla gülerek, "korkma hoca, korkma... sizi öldürmeyeceğiz" demiş. – Babam (Aziz Gümüşören) imam olduğu için, köy içinde ona hoca diye hitap edilirdi-

Ertesi gece, Rumlar evlere baskın düzenleyerek köyün bütün genç erkeklerini topladılar ve kurşuna dizdiler. Kurşuna dizilenler arasında dayım Salih, annemin dayısının oğlu Naim (16), yine dayım Kemal ve daha niceleri vardı. Hepsini de gece yataklarından almışlardı.

Salih dayımın oğlunu almaya gelen Rumlar, onu seni sn. Rauf Raif Denктаş'a götüreceğiz bahanesiyle evden aramışlar. Oğlunu yalnız göndermek istemeyen dayım, ben de geliyorum diyerek onunla beraber gitmiş. Köyün dışına vardıklarında da Rumlar tarafından kurşuna dizilmişler. Üstelik dayım kamburu çıkmış bir ihtiyardı.

Anlaşılan o ki; Rumlar gündüz gözüyle köyü basıp yaşlıyı-genci görmüşler, ve ertesi gece de kendilerine zarar verebilecek nitelikte olanları toplayıp öldürmüşler.

Bütün bu savaşlar esnasında, ailemin yarısını kaybettim. Biz çocukluğumuzu korkular ve acılar içerisinde çürüttük. Umarım ki bu olaylar bir kez daha tekrarlanmaz ve çocuklarım benim yaşadıklarımın yarısını bile duymaz, görmez, yaşamaz...

Hasine Karaborsa (55)

Balıkesir

1974

HADİSELERİ

1974'e kadar, zaman-zaman acı olaylar yaşansa da, genellikle Rumlarla münasebetlerimiz iyiydi. Sanırım 1965 yılıydı; Bir gün deniz kenarına yüzmeye gittim. Orada benim yaşlarımda genç bir oğlanla tanıştım. Adı Andrea'ydı. Oturup uzun uzun konuştuk, dost olduk. İkimizde Rusya ve Amerika yüzünden bu durumlara düştüğümüz konusunda hemfikirdik.

Bizim içerisinde yaşadığımız yirmi metrekairelik barakamız ilkokulun karşısındaydı. Biz sonradan prefabrik evlere taşındık. Bir süre sonra, kız kardeşim Aysel evlenerek eşiyle birlikte o barakaya yerleşmişti. Hemen karşısındaki ilkokul düşünce, ailemle birlikte, acilen İngiliz kamplarına göç etmek zorunda kaldılar. Bizi, yani eli silah tutabilecek olan bütün erkekleri, herkesten daha önce toplamışlar ve kamplara götürerek mevzilere dağıtmışlardı.

1965'ten bu yana hiç görüşmediğim arkadaşım Andrea, aileme sahip çıkarak, onları gizlice, kendini riske atarak, tehlikeli bölgelerden kaçırdı. Onlara göç ederken yanlarında eşya getirebilmesine yardımcı oldu ve sağ salim kamplara ulaştırdı.

Kaçış şöyle gerçekleşti;

1974 Barış hareketi duyulunca bir çok yere Türk bayrağı asıldı. Ben, Hisarlar denilen yerde görevdeydim. Gökyüzünü koyu bir duman kaplamıştı, güneş tıpkı sisler arasından görünüyormuş gibiydi. Diğer bölgelerle irtibatımız kesildiği için, sağlıklı bilgiler alamıyorduk. Moralimizi yükseltmek için, etrafta Türklerin Koloşlu köyüne kadar geldiği söyleniyordu. Yüksek tahsil görüyordum ve tahsilimin son yılında olduğumdan bana kendi bölgemde görev verilmişti. Elimde sadece 1911 tarihli bir el

bombası vardı. Bölge komutanı beni Piskobu'daki askeri karargâha mermi almaya gönderdi. Oraya vardığımda sadece tatbikat mermileri olduğunu gördüm. Hemen ardından, Piskobu'daki okulun düştüğünü ve birkaç şehit verdiğimizi öğrendim. Köy düştüğü için mermisiz geri döndüm. Döndüğümde, otobüslerin kadın ve çocukları taşımaya başladığını gördüm. Biz de, batıya doğru çekilmeye başladık. Rumlar yağmur gibi mermi yağıdırıyordu. Akşam olmuştu, gizlice sulama kanallarından sahile indik, Yolda giderken ayakkabılarımı terliği kopan bir hanıma verdim, bir süre sonra ayağına büyük geldiği için ayakkabılarımı bana geri verdi. Fakat yoldaki dikenlere dayanamayıp ayakkabılarımı geri istemiş ve ben de vermiştim. Sonra dağlara tırmanarak İngiliz üstlerinin bulunduğu Ebiskobi köyüne gittik. Orada Rumlar ve Türkler bir arada görev yapıyorlardı. Kadınları kampa götürdük. Biz erkekler, İngilizlerin bizi, Rumlara teslim edeceklerinden korktuğumuz için, üslere gitmeye cesaret edemedik ve dağlardaki mağaralara saklandık. yine akşam olmuştu ve bizde dayanacak güç kalmamıştı. En sonunda kampa girmeye karar verdik. Silahlarımızı mağaralara saklayıp ve her şeyi göze alarak üsse girdik. İngilizler bizim yaralı olup olmadığımızı kontrol ettiler. Bizi köyün sinemasına götürdüler, zaten ailelerimiz önceden bizim geldiğimizi öğrenmişler ve bizden evvel sinemaya gidip beklemeye başlamışlardı. Orada ailelerimize kavuştuk. Ertesi gün ayakkabılarımı geri aldım.

Aygün Serengil (61)

Kalkanlı

Savaşla ilk 20 temmuz sabahı saat 05.00'da tanıştım. Babam (Memduh Ener) köyün en saygın kişilerindendi. Öğretmen olduğu için belli aralıklarla köy köy geziyorduk. Yani babamın tayini nereye çıkarsa oraya taşınıyorduk. O yıl, yani 1974'te babamın tayini Yeşilirmak'a çıkmıştı. Ondan evvel Mağusa'nın karakol, eski adıyla Garavol bölgesindeydik.

O sabah Babam annemi (Nermin), 9 yaşındaki erkek kardeşim Aziz'i, 6 yaşındaki erkek kardeşim Reyat'ı, 4 yaşındaki kız kardeşim Gülev'i ve beni uyandırdı. Ben o sıralar 14 yaşındaydım. -Bundan 5 gün önce, Rumlar kendi aralarında çatıştıkları için bütün Yeşilirmak Dağları yanımaya başlamıştı. Çatışanlar Makarios'cular ve Grivas'cılardı. Köyümüzün etrafındaki her yer cehennem gibiydi. Yangının köyün içine girmemesi için, köyün bütün erkekleri dağlara çıkıp yangını söndürmeye çalışmakla meşguldüler. Babam da köyün öğretmeni olduğu için, dağda bir gurubun başını çekmekteydi. Tam beş gün babam eve gelmemişti. Her an savaş çıkabilirdi.-

Bahsi geçen sabah, yani 20 temmuz sabahı babam eve gelip bizi uyandırdığında, telaş içinde; "Çabuk kalkın! Her an savaş çıkabilir, mağaralara gidiyoruz" dedi. Biz daha önce er geç mağaralara gideceğimizi bildiğimiz için hazırlıklıydık. Önceden, ihtiyacımız olabilecek her türlü gıda ve giyeceği hazırlamıştık. Eşyalarımızı alıp, hemen yola koyulduk. Köyün bütün erkekleri, biz de dahil olmak üzere, köyün bütün kadın ve çocukların kamyonlara bindirerek, önceden köyün erkekleri tarafından temizlenerek, bütün zararlı hayvanlardan arındırılan mağaralara göturdüler ve erkekler cepheye geri döndüler. Fakat nedendir bilmem, mağaralara gelen bir haber üzerine bizi köyümüze geri göturdüler.

Evlerimize döndük, aradan 2-3 saat geçti, aniden etraftan silah sesleri duyulmaya başladı. Ne olduğunu anlayamamıştık. Hepimiz şaşkındık.

Yeşilirmak üç tarafı tepe, bir tarafı deniz olan çukur bir köydür. Üç taraftan da tepemize kurşunlar yağmaya başlamıştı. Bunun üzerine biz de korkuya kapılarak, kurşun yağmurları altında, yürüyerek mağaraların yolunu tuttuk.

Mağaralara gidebilmemiz için geçmemiz gereken bir köprü vardı. Köprüyü geçmek çok zordu. Köprüyü kimi kadınlar alttan, kimisi de üstten geçmeye çalışıyordu. Bu geçiş sırasında birkaç kişi de yaralanmıştı. Öyle bir kaçıştı ki bu, yanımıza sadece annemin küçük kız kardeşimi sarmış olduğu, siyah, askeri battaniyeyi alabilmiştik. İyi ki annem kardeşimi o battaniyeye sarmıştı. Çünkü tam yirmi sekiz günün her gecesı, dört kardeş ve bir de annemiz o battaniyeye sarılarak birazcık da olsa ısınabildik.

Dağların denize bakan tarafında olan ve daha önceden hazırlanan, tünel gibi mağaralara giderken bizi yine aynı kamyonlar karşıladı. Çok uzun bir yol olan, mağaralara gidiş yolunun bir kısmını kamyonlarla gitmiştik. Mağaralar çok dar ve uzundu. Ben kısacık boyumla, mağaraların içerisine girip ayaklarımı karşı duvara uzattığımda bacaklarım, aradaki boşluğa ancak sığıyordu.

Savaş, yirmi sekiz gün devam etti. Altı şehit verdik. Babam yirmi sekiz gün yanımıza hiç gelmedi. Kocatepe Mevzisindeydi ve yanında savaşan kişilerin hepsi çocuk yaşta olduğu için, mevziden hiç ayrılamıyordu. Herkesin babası arada bir gelip ailesini görüyordu. Bizim babamız hiç gelmediği için, biz onun savaşta şehit düştüğünü düşünmeye başlamıştık. Çünkü babaları şehit düşen çocuklara biz de aynı yalanı söylüyorduk; "Baban çok iyi, cephele savaştığı için buraya gelemiyor, baban

büyük bir kahraman, merak etme, geri gelecek vs.” Son günlerde babam ıslak bir sigara paketine, iyi olduğunu bildiren bir not yazıp, bize kuryelerle gönderdi. Onun taklit edilemeyecek kadar güzel ve ilginç imzasını görünce biraz olsun rahatladık.

Mağaralarda ekmek yoktu, daha doğrusu yiyecek hiçbir şey yoktu. İlk beş gün neredeyse aç yaşadık. Daha sonra evi sahile yakın olan kadınlar, gizli gizli evlerine gidip, çuvallar dolusu, gafgalya dediğimiz, fırınlarda kurutulmuş ekmeklerden getirdiler birkaç gün yalnızca gafgalyayla beslendik. Sonradan, kim olduğunu hatırlamadığım bir kadın, bulunduğumuz yere küçük bir keçi sürüsü getirdi ve keçilerin sütlerini sağarak biz çocuklara dağıtmaya başladı. Sütleri pişirmeden içiyorduk.

Aradan on, on beş gün geçince, yaşantımız yavaş yavaş düzene girdi. Karargah olarak kullanılan bir mağarada yemekler pişiriliyordu. Yemekleri karavana dağıtmaya başladılar. Kurşun almayan taraflarda ve denize yakın oturan köylüler, fırınlarda ekmek pişiriyor, yemek saatlerinde bize ekmek dağıtıyorlardı.

Hiç unutmam; savaşın başladığı ilk günlerde, Rumlar köyümüzün içine kadar girmiş, Türkler ve Rumlar arasında büyük bir çatışma çıkmıştı. O çatışma sonrasında, altmış kadar Rum ölüsü toplanmış, bir Rum da esir alınmıştı. O esiri bizim mağaraların bulunduğu yere getirdiler, uçurumun kenarına götürdüler ve orada daha önce kocası şehit düşen, altı çocuklu ve aynı zamanda bir şehit anası olan bir kadına silahı uzatıp “al, gâvuru sen vur!” demişlerdi. Kadın silahı aldı, fakat esir asker bile değildi. Şehit düşen oğlu gibi, on altı-on yedi yaşlarında bir delikanlıydı. Kadın onu vuramadı. Daha sonra, o esiri vurduklarını ve uçurumun yakınlarında bir yerlere gömdüklerini duyduk.

Bir süre sonra cephelerde cephanemiz bitti. Deniz yoluyla gelecek olan cephaneyi bekliyorduk, fakat cephane gelmemiştir. Bunun üzerine Türkiyeli bir komutan bizi, yani kadınları etrafına toplayıp; “merak etmeyin, hepimize birer kurşun ayırdım, gâvura teslim olmayız, onlara teslim olacağımıza kendi kendimizi vururuz daha iyi” diyerek bize moral vermişti. O ruh hali içerisinde, bu tip moraller insana büyük bir güç kazandırıyor. Yani, gâvura teslim olmaktansa ölmeyi tercih etmek bizim için çok daha onur verici bir olaydı.

Neyse ki Türk askeri imdadımıza yetişti. Gökyüzünde uçaklar belirdi ve Rumlara hak ettikleri ders verildi. Bu sırada; Uçaklardan birinin kapakları açılmamış ve o uçak, taşıdığı Napalm bombasını köyün içine bırakmak zorunda kalmıştı. Hiç kimse bu bombadan zarar görmemiştir. Fakat bizi bir korku sardı. Gelen uçakların, Türk kimliğine bürünmüş Rum uçakları olduğunu sandık. Evet, biraz panik yaşamıştık ama bir süre sonra işin doğrusunu öğrendik.

O günler çok kötüydü. Mağaraların olduğu bölgelere kadar yangın bombaları düşüyordu. Yangın çıkmasın diye, sürekli etrafımızdaki kuru otları temizliyorduk. Geceleri, kardeşimle birlikte yüksek bir tepecikteki ağaçlardan birinin ucuna çıkarak, atılan izli mermileri izliyor, kurşun seslerini dinliyorduk. Annem hep vurulacağımızdan korkar, tepedeki ağaca her çıkışımızda bize ceza verirdi.

Ortalık cehennem gibiydi. Neyse ki köyün savunması çok iyiydi. Bölgemiz tepelik bir yer olduğu ve kadınlarla çocukların sığınacağı barınakların bulunduğu için, savaşı altı şehit vererek bitirdik ve köyümüze Rumu sokmadık.

Alev Arsal (42)

Güzelyurt

Temmuz Ayındaydık, tam tarihi hatırlayamıyorum. Baf'ta Rum gemileri Türk bayrakları asarak rahatça çıkartma yapmışlar ve ardından da bazı köyler düşmeye başlamıştı. Biz Baf kasabasının Piskobu köyündeydik. Durumlar çok kritikti, her an bizde de savaş başlayabilirdi. Kocam Yıldız beni, dört yaşındaki kızım Ferdiye'yi ve iki yaşındaki oğlum Niyazi'yi alıp Köyün daha merkezi bölgesinde kalan kız kardeşi Dilber'in evine götürmüştü.

Dilber, kayınvalidesiyle aynı avluda oturuyordu. Birbirlerine dargındılar, konuşmuyorlardı fakat, aynı bahçeyi paylaşıyorlardı. Ben iki buçuk aylık hamileydim. Bir hafta kadar orada kaldık. Ben ara sıra evime gidip, kendi işlerimi görüyör, sonrada tekrar eve gidiyordum. O günlerde durumlar çok kızışmıştı. Kocam cephede durmadan nöbet tutuyordu. Bazen eve yemeğe bile gelemiyordu.

Baf'taki Rum çıkartmasından bir hafta sonra, sabah erkenden kalkıp çocukları eve götürdüm, çarçabuk çiçekleri sulayıp, çocuklara banyo yaptırdım ve geri döndüm. Bir ara, kocam Yıldız cepheden gelip bizi uyardı. Bize "hazırlıklı olun her an savaş çıkabilir" dedi ve cepheye geri döndü.

Öğlen olmak üzereydi saat 11.00 civarlarıydı. Çocuklar acıkmaya başlamıştı. Henüz yemek vakti gelmediğinden benimkilerle Dilber'in üç çocuğunu yanıma alıp bahçeye çıktım. Onlara Yemeleri için karpuz hellim kestim. Tam Dilber'in kayın validesine bir dilim karpuz götürmüştüm ki, Dilber aceleyle geldi "Hatice! Dolaba sakladığın altınlarını yanına al. Köyün aşağısında kaçmak için hazırlıklar başladı" dedi. İçeriye girip altınlarımı üzerime aldım. Bahçeye geri çıktığımda yani saat 11.30 gibi, bir el silah sesi duyuldu, ardından hiç durmayan kurşun sesleri, patlamalar başladı. Dilber'in kayınvalidesi koşarak yanımıza geldi. "korkmayın! Mutfaktaki taş

teknenin altına girin, orası bizi kurşunlardan korur” dedi. Hep birlikte taş teknenin altına saklandık. Çocukları daha iyi koruyabilmek için onların üzerine yattık.

Kurşunlar yağmur gibi yağıyordu, evimize çarpmaya başlamışlardı. Ne yapacağımızı bilemiyorduk. Öyle gürültülü sesler çıkıyordu ki birbirimizi duyamıyorduk. Kurşun sesleri uzaklaşmaya başladı fakat, hala aynı şekilde şiddetliydi. Belli ki Rumlar bizim olduğumuz bölgeden uzaklaşmış, başka bir yöne doğru gitmeye başlamışlardı. Ben dışarıda koşuşturan ayakların seslerini ve çığlıklar duydum. Sürünerek yol kenarındaki pencereden dışarıya baktım. Halk ve silahlı Türk erkekleri kaçıyordu. Ben görümcemi, ihtiyar kayınvalidesini ve çocukları topladım. Çünkü görümcem korkudan bayılmak üzereydi. “ya gideriz, ya da ölüyoruz dedim” Kızım yalınayaktı. Karşımda duran ayakkabılarını bile alamadan kaçmaya başladık. Çocuklar kucağımızda koşuyorduk. Evimizin önündeki Türk karakolunu Rumlar ele geçirmişti. Üzerimize durmak bilmeyen ateş açtılar. Aynı yönde koşmaya devam edersek vurulacaktık. Tek çaremiz yolun kenarından yarım metre yüksekliği, aynı zamanda yolun aşağısına doğru daha yaklaşık dört buçuk metre yüksekliği olan duvardan aşağıya atlamaktı. Atlamayı bir kenara bırakın, hamile olmama rağmen kucağımızdaki çocuklarla birlikte kendimizi duvardan aşağıya bıraktık. İyi ki hiç birimiz zarar görmedik. Koşmaya devam ettik karşımıza terk edilmiş bir ev çıktı, saklanmak için içeriye girdik. Ardımızdan silahlı Rumlar geliyordu. Bir de baktık ki evin bütün pencerelerinde demir parmaklıklar var. Bir an panikledik, evden nasıl çıkacağımızı bilemedik. Görümcemle birlikte, ayaklarımızla vura vura parmaklıklardan birini söktük. Geldiğimiz yoldan çıkamazdık çünkü Rumlar eve ateş etmeye başlamışlardı bile. Tek çaremiz evin ön tarafından kaçmaktı o da olacaksa bir

an evvel olmalıydı. Neyse şansımız vardı ki parmaklıkları söküp dışarıya çıkabildik. Evden süratle uzaklaştık. Baktık ki köyün bütün kadın ve çocukları otobüsü olan İbrahim Derviş adındaki bir adamın evinde toplanmış. Biz de oraya sığınıp beklemeye başladık.

On beş dakika kadar sonra eve Dilber'in kocası Salih enişte geldi. Bizim orada olduğumuzu görünce biraz rahatladı. Bizden hemen bir maşrapa su istedi, ona suyu testiyle verdik, testiye kafasına dikti, su içmeye başladı. Bir yandan da ben ona Yıldız'ı soruyordum. "Enişte! Yıldız nasıl? Yaşıyor mu?" diyordum. O bir yandan hem su içiyor, hem de gözlerinden yaşlar akarak iyi olduğunu söylemek ister gibi kafasını sallıyordu. Meğer o Yıldızla bir mısır tarlasının önünde ayrılmış. Yıldız tarlaya girip mısırlar arasında kaybolmuş, amaçları gelip bize bakmakmış, fakat arkalarından silahlı Rumlar gelince mecbur kalıp ayrılmışlar. Rumlar Yıldız'ın ardından gitmiş ve mısırların arasından silah sesleri duyulmuş. İşte eniştem bu yüzden Yıldız'ın öldüğünü sanıyormuş fakat bana bunu söylemek istemiş. Ben ağlayışından Yıldız'ın öldüğünü düşündüm ve enişteme "Öldümü?" dedim. Eniştem haykırarak "Hayır! Merak etme" dedi. Hemen ardından Yıldız geldi, meğer Rumlara ateş eden Yıldız'mış. Yıldız'ı görünce hepimizin içi rahatladı. Ardından cepheye gittiler, arkadaşlarının ne durumda olduğuna bakmak istiyorlardı.

Kurşun sesleri yeniden çoğalmaya başladı. Artık kurşunlar eve çarpıyordu. Bizi İngiliz Üslerine götürmek üzere otobüse bindirdiler. Otobüse bin bir zorlukla bindik, başımızın üzerinden kurşunlar geçiyordu. Otobüse giren kişi yere yatıyor bu yüzden sıradaki otobüse giremiyordu. Sonunda üslere gittik. Bütün Türk cepheleleri düşünce kocam Yıldız ve diğerleri üslere doğru kaçmaya başladılar. Bizim arabamız

vardı. Yıldız yolda bulduğu kadınları arabaya doldurup üslere götürdü. Yolda giderken yalınayak tarlaların içinde koşan erkek kardeşi Mustafa Kemal'in nişanlısı Sevgi'yi, „kucağında bir bebekle gördü. Arabada yer olmadığı için durup onu alamadı. Kadınları üsse bırakır bırakmaz, geri dönüp Sevgi'yi ve bulduğu birkaç kadını daha aldı. Yıldız bu şekilde birkaç yol daha yaptı. Köyün tamamen boşaldığından emin olunca üsse döndü. Ben Yıldız'a gitmemesi için yalvardıkça o daha bir hırsıyla geri dönüyordu. Uzun bir süre Sevgi'nin kucağındaki bebeğin annesini bulamadık. Sevgi otobüse binmeye çalışırken, birisi bebeğini otobüsten düşürmüştü. Sevgi bebeği almak için yere eğildiğinde de otobüs onu beklemeden kaçıp gitmişti.

Üslerde açlık çoktu, yardım çok geç gelmişti. Herkes perişandı. Kızımı üslere kadar ayakkabısız getirdim ve aylarca öyle kaldı. Çadırlarda kalıyorduk. İngilizler dört ay sonra hamileleri toplayıp kendi taşıtlarıyla Güzelyurt'a getirdiler. Hamilelerin arasında bende vardım. Üç ay sonra da, kalanlar dağlardan yürüyerek geldi.

Artık doğum zamanım gelmişti. Bir evim bile yoktu. Bizden önce, Güzelyurt'a göç eden yeğenimin evinde, oğlum Hayrettin'i doğurdum. Kocama doğumumdan yirmi gün sonra kavuştum.

Şimdi Güzelyurt kasabasının Bostancı köyünde yaşıyorum ve çok şükür ki ailemle birlikte huzur içindeyim.

Hatice Kara (56)

Bostancı

20 temmuz sabahı saat 08.30'da kahvaltayı hazırlamak için kalktım. Tam o sırada bir silah sesi duyuldu. Ailem ve ben savaş öncesi Polemitya'da (Binatlı) oturuyorduk. Olay orada geçti;

Ben o sıralar dört yıllık evliydim ve iki çocuğum vardı. Çocuklarımdan biri (Abit) üç, diğeri de (İlhan) bir yaşındaydı. Kahveaneden, herkesin köyün merkezinde, kendilerine uygun güvenilir bir yerde toplanması için anonslar yapılmaya başlandı.

Bizim oturduğumuz bölgede Rum çoktu. Hemen gidip çocukları uyandırımdım. Evden hiçbir şey almadan ayrıldık. Kayın validemin evi, köyün merkezinde olduğu için oraya gittim. Ardından görümcem Emine de çocuklarıyla birlikte oraya geldi. Orada öğrendik ki, Limasol'da savaş başlamış ve Rum askerleri Polemitya'ya doğru geliyormuş. Zaten Polemitya ile Limasol birbirine çok yakın olduğu için orada atılan silah seslerini Polemitya'dan da duyabiliyorduk. Git gide silah seslerinin arttığını ve bize yaklaştığını duyuyorduk. Panik içerisindeydik, ne yapacağımızı bilemiyorduk. Bütün kadın ve çocuklar köyün merkezindeki evlerde toplanmıştı. Biz halen kayınvalidemin evindeydik. Oraya ailemizden başka gelen de olmamıştı.

Kayın babam savaştan beş gün önce motosikletle kaza geçirip Limasol'daki Rum hastanesine yatırılmıştı. Hala daha oradaydı ve biz onun ne durumda olduğunu bilemiyorduk. Onun için endişelenmeye başlamıştık.

Savaş başlamazdan üç gün önce, eşim Mehmet'in erkek kardeşi İlhan, babasının kaza geçirdiğini duyarak Almanya'dan babasını ziyarete gelmişti. Kendisi aynı zamanda İngiliz askeri idi Bu yüzden savaşa çağırılmamıştı. Birkaç ihtiyar dışında, yanımızdaki tek erkek oydu. İlhan Limasol'a gidip, hastanede yaralı yatan

babasını almayı planlarken, Baktık ki kayınbabam gelmiş. Meğer Rumlar onu Otobüslerle Polemitya'ya getirip kahveanede bırakmışlar. Yaraları kanıyordu, kucaklayıp yatağa yatırdık, zavallının kımıldayacak hali bile kalmamıştı.

Artık silah sesleri çoğalmıştı, seslerden polemitya'da da savaşın başladığı anlaşıyordu. Kocam Mehmet, Görümcemin kocası Ahmet ve köyde eli silah tutabilecek bütün erkeklerin hepsi cepheydi. Fakat ellerinde silah yoktu. Silahlarımız o kadar azdı ki on kişiye düşen silah sayısı bir taneydi.

Aniden Limasol'un düştüğü ve Polemitya'nın da düşme ihtimalinin olduğunu, beş-altı kişinin şehit düşüp birkaç kişinin de esir alındığı anons edildi. Biz evde kocalarımız için endişelenmeye başladık, herkes ağlıyordu. Tam o sırada Mehmet'le Ahmet geldi. İçimiz rahatladı. Bize kaçmak istediklerini, Çünkü Polemitya'nın neredeyse düştüğünü, eğer kalırlarsa Rumların onları kurşuna dizeceklerini söylediler. Kaynım İlhan buna izin vermedi. Onlardan beklemelerini, durumun ne göstereceğini görmelerini istedi. Yeniden anons sesleri yükseldi. Sesler, herkesin köyün sinemasında toplanmasını söylüyordu. Kayın validem gitmek istemedi. Kalıp kayın babama bakmak istiyordu. Biz buna izin vermeyeceğimizi, kayın babamı da kucağımıza alıp taşıyacağımızı söyledik. Kayın validem bize; "siz gidin, gençsiniz canınızı kurtarın. Biz nasıl olsa yaşlandık, babanız hasta, onu götürecek olursanız ölmeyecekse de ölecek. Rumların bizim gibi iki yaşlı insana zarar vereceğini sanmıyorum, zaten bize ne yapabilirler ki; çok çok öldürecekler. Bize ne tecavüz edebilirler ne de eziyet, hadi siz gidin, gözünüz arkada kalmasın" dedi. Zaman su gibi akıp geçiyordu. Vaktimiz kalmamıştı. Bir an evvel sinemaya

gitmek zorundaydık. Kayın validem de gelmemekte kararlıydı. Helâlleştik, ellerini öpüp sinemaya gittik.

Üç saat sonra köyün düştüğü, Rumların bütün erkekleri esir almaya başladığı anons edildi. Mehmet ve Ahmet esir düşmemek için dağa kaçacaklarını, bu yüzden de eve gidip koyu renk gömlek giyeceklerini söylediler. Gizlice sinemadan çıktılar. Kayın validemin evine gidip gömleklerini değiştiler. Onlarla helâlleşip kaçtılar. İlhan'da onlarla gidip annesinin ve babasının ne durumda olduğuna baktı.

Polemitya'da çok fazla şehit verilmemişti Çünkü, komutanları önceden erkeklere talimat verip, köy düşecek olursa herkesin dağa kaçmasını, kadın ve çocukları merak etmemelerini Rumların onlara zarar vermeyeceğini söylemişti. Bu yüzden de köy düşer düşmez erkeklerimizin bir çoğu dağa kaçmıştı.

Polemitya Rumlara teslim olduktan birkaç saat sonra, gerçekten de kadın ve çocukları serbest bırakarak, evlerine gönderdiler. Ben ve görümcem çocuklarımızı alıp kayınvalidemin evine gittik.

İki gün sonra yani yirmi üç temmuzda, kahveaneye ilanlar asıldı. İlanlarda esir ve şehit düşenlerin isimleri vardı. Herkes, gelen kuryelerle esirlerine battaniye, para, yiyecek ve benzeri şeyler gönderiyordu. Mehmet'in ve Ahmet'in isimleri listelerde yoktu. Onlara ne olduğunu kimse bilmiyordu. Biz artık ümidi kesip dağda vurulup öldüklerini ve cesetlerinin bulunamadığını düşünmeye başlamıştık. Yas içindeydik. Kayın biraderim İlhan'ı İngiliz pasaportu olduğu için, Rumlar İngiliz üslerine göndermişti. Meğer mehmet ve Ahmet Kandu köyüne sığınmaya gitmişler fakat orası da düşünce İngiliz üslerine sığınmışlardı.

İngilizler köy köy dolaşıp, İngiliz tabası yani vatandaşı olan kişileri toplayarak İngiliz Üslerine götürüyordu. Ya 27, ya da 28 Temmuz günü iki İngiliz askeri gelip beni ve çocuklarımı üslere götürmek istedi. Babam beni ve çocuklarımı İngiliz tabası olarak yazdırmış, daha sonra da aratılmamı sağlamıştı.

Ben aslen Paramal'lıyım. Paramal köyü, İngiliz üslerine bağlı olduğu için, paramallı'ların hepsi İngiliz vatandaşı kabul ediliyordu. Ben ilk başta gitmekte tereddüt ettim. Çünkü beni aramaya gelen askerlere güvenmiyordum. Fakat kayın validemin ısrarlarına dayanamayarak gittim. Beni ve çocuklarımı İngiliz üslerine götürdüler. Üsler insan deryası gibiydi. Türklerin neredeyse yarısı oraya sığınmıştı. Polemitya, Kandu, Piskobu, Evdim, Paramal ve daha bunun gibi bir çok köydeki insanlar üslerdeydi. Gittiğimizde Mehmet bizi kapıda karşıladı. Onu sağ salım, yanımda gördüğümde dünyalar benim olmuş gibi mutluydum. Orada öğrendim ki benim aranmamı sağlayan babam değil Mehmet'miş. Köy düştüğü için Rum kontrolündeydi. Rumlar da kaçakları arıyordu. Mehmet de bu yüzden kendi adını değil de babamın adını kullanmış. Annem ve kardeşlerim de oradaydı. Çadırlarda yattık. Çadırlardayken hamile olmuşum.

Eğer yanlış hatırlamıyorsam, üç ay sonra bizi alıp Türkiye'ye götürdüler. Oraya İngiliz üslerindeki uçaklarla gönderildik. Üsler Avrotur'daydı. Avroturdan ilk önce Adana'ya gittik. Oradan herkesi otobüslerle farklı farklı bölgelere götürdüler. Biz Tarsus'a gittik. Orada otellerde kaldık. Tarsus'a sadece Polemitya'lılar gitmişti. On- on beş gün sonra bizi yine otobüslerle Taşucu'na, oradan da Gemilerle Girne'ye götürdüler. Girne'de herkesi bölgelere ayırıp dağıttılar. Bizi Güzelyurt'a getirdiler.

Güzelyurt'a bizden önce gelenler de vardı. Örneğin esir düşenler. Evlerin bir çoğu sahiptiydi. Ben üslerde hamile olmuştum. Güzelyurt'a geldiğimde ev arayacak durumda değildim. Bir sure, kocası esir düşünce bizden önce güzelyurt'a gönderilen görümcemin evinde kaldık. Daha sonra eşim Mehmet boş, eski bir ev buldu. Oraya taşındık.

Hala daha Güzelyurt'ta ayni evde yaşıyorum. Kızım Cemaliye'yi doğurdum. Şimdi bütün evlatlarım evli ve dört de torun sahibiyim.

Kezban Terzioğlu (56)

Güzelyurt

21 yaşımdaydım 3 yıl mücahitlik yaptıktan sonra 1972’de terhis olmuşum. 2 yıl Rumların yanında dozerci olarak çalıştım. Bir süre sonra Rum darbesi olmuş ve biz Türkler de bulunduğumuz köylere seferberliğe çağırılarak, herhangi bir saldırıya karşı hazırlanıp silahlı nöbet tutmaya başlamıştık.

19 Temmuz’da Ben ve iki arkadaşım daha sabaha kadar nöbet tuttuk. Saat 04.00 gibi nöbeti teslim ederek düşman tarafından farkedilmemek için Gaziveren köyü karargâhının önünde boylu boyunca yola yatıp karargâhtaki silahları korumaya başlamıştık. Sabah saat 05.00 gibi top sesleriyle uyandık “geldiler! geldiler!” diye bağırsıyor heyecandan birbirimizle kucaklaşıyorduk. Eli silah tutabilecek durumda olan, yetişen herkes –genç, ihtiyar demeden- karargâhtan bir silah kapıyordu. Ben askerliğimde tüm silahları kullanabilecek şekilde yetiştirilmiştim Aslında esas görevim Mors’cu, telsizciydi ama benden başka bir kaç tane daha telsizcimiz olduğu için, ben cepheye gitmeyi tercih etmiştim. Hemen gözüme “Bren” ağır makineli tüfek ilişti. Onu kaptım, yanıma taşıyabileceğim kadar cephane, 7 şarjör, 2 el bombası alarak bize önceden gösterdikleri nöbet yerine gittim.

Nöbet yerim göçmen evlerinin bulunduğu yerde küçük bir tepeydi. Önümde 40 metre kadar boş tarla ve onun ötesinde de portakal bahçeleri vardı, bense sebze tarlası içindeydim. Mevzim yoktu. İlerdeki bahçe içerisinde ise 20 kadar mücahit arkadaşım vardı. Benim görevim herhangi bir Rum saldırısına karşı onlara destek vermektir. Yanımda bir de küçük cep radyosu vardı. Bu radyodan haberleri ve milli marşlarımızı dinliyordum. Hiç gelen-giden yoktu, yalnızdım. Radyo haberleri beni coşturuyordu, Girne tarafından top sesleri hiç durmuyordu. O boşluğa kapılarak Rumlar saldıracak olursa neler yapacağım hakkında hayaller kurmaya başlamıştım.

Hayallerim hiç de güzel değildi. Hepsi de korkuyla karışık tatsız şeylerdi. Yapayalnızdım. Bu böyle akşam saat 14.30' a kadar sürdü.

Aniden karşı bahçede silah sesleri duyuldu. Orada mücahitler ve benim gibi eline silah alarak savaşa giden köylüler vardı. 10-15 dakika kadar silah sesleri devam etti. Bir de baktım ki yanıma 20-25 kadar mücahit doluştu, panik içinde ve çok heyecanlıydılar. Ben daha da heyecanlanmıştım. Meğerse silahları eski ve bozuk olduğu için yeterince çalışmamış onlar da bana sığınmıştı. Bense daha düşmanı göremediğim için karşı tarafa bakıp düşmanı görmeye çalışıyordum. Mücahitler bu panik ve kargaşa içerisinde korkup köye, evlerin olduğu bölgeye doğru kaçmaya başladılar. Yanımda Selim ve Muhammet adında iki kişi kalmıştı, benden yaşça büyüktüler. Onlara eğer siz de giderseniz, banım şarjörlerime mermi dolduracak kimse kalmayacak, Rum eğer köye girerse çoluk-çocuk herkesi kesecek dedim. “Doğru” dediler ve yanımda kaldılar. Birisinin 1914 yapımı Piyade Tüfeği, diğerinin ise av tüfeği vardı. Birinin yanında 100 mermi, diğerinde ise 25 fişenk bende ise 8000 mermi vardı. Bu esnada karşı bahçede Rumları gördüm. Nişan alarak ateş etmeye başladım. Silahım mükemmeldi ve seri atışlar yapıyordu. Bir kıyamettir koptu. Onlar bize biz onlara atışa başladık. İçimde büyük bir heyecan ve tarifi imkansız bir korku oluştu. kırmızı bir t-shirt giyiyordum bu sayede rahatlıkla farkediliyordum. Sebze tarlasının içindeki kamışlığa mevzilenmiştik. Düşman üzerimize binlerce mermi yağıdırıyor, kamışlar orakla biçilir gibi üzerime dökülüyordu. Saklanacak mevzi yoktu. Üzerimden t-shirti çıkarıp attım. Çıplaktım. Düşmanla aramızda 40 metre vardı, birbirimizi görüyorduk, fakat başımızı yukarı kaldırmak ölüm demekti. Mermiler sağıma soluma vuruyor, toz duman içerisinde

yüzüme- gözüme çakıl taşları atılıyordu. Bir ara öyle çok ateş etmişlerdi ki, saklanacak yer bulamayarak çaresizlik içinde başımı silahın dipçığının arkasına saklamaya çalıştım. Durum böyle olunca bir fırsatını bulup tekrar ateş etmeye başladım, ben ateş ettikçe bu kez onlar saklanmaya başladılar. Bu böyle devam ediyor saatler geçiyordu. Artık büyük korkuyu atlatmış savaşa alışmıştım. Rumlar bir adım ilerleyemiyordu, onlara fırsat vermiyordum. Arkadaşlarımın cephanesi bittiği için seri bir şekilde bana mermi doldurmaya başlamışlardı. Köyümüzün her tarafından durmak bilmeyen silah sesleri duyuluyordu. Ben yalnız başıma tepe bölgesini savunarak o yönden gelen rumları durdurmuş, köyümüze sokmuyordum. Rumlardan vurulanları görüyordum, yaralıların çığlıklarını duyuyordum. Bu beni ürküttüğü gibi cesaretlendiriyordu da.

Hava kararmaya başlamıştı. Bu 20 temmuz günü hayatımda geçirdiğim en uzun gün oldu. Dakikalar geçmek bilmiyordu, uykusuz ve yorgundum. Hava karardığı için hiç bir şey göremiyordum. Havanın kararmasıyla içimi korkular sarmaya başladı. Cephanem azalmıştı ve yardım da gelmiyordu. Rumların açtığı ateşi görerek, ateş etmem gereken noktayı belirliyor, o noktaya ateş ediyordum. Rumlar her tarafımdan ateş etmeye başlamışlardı. Hele hele bana 20 metre kadar yaklaşan ve solumda duran bir rumla birbirimize karşılıklı ateş etmeye başlamıştık. Bu atışma bir saat kadar sürdü, sonra birden sesi kesildi. Sanırım onu vurdum. Arkadaşlarım silahsız oldukları için sürekli panik yapıyor, beni de korkutuyorlardı. Heyecandan her tarafım titriyordu, her an, her saniye korkuyla doluydu. Köyün camisinden Rumca anonslar yapılıyordu ancak anlıyamıyordum. Ne dediklerini bilmiyordum.

Silahım çok büyüktü, ateş ettiğimde sanki yer yerinden oynuyordu. O gürültüde konuşulan hiç bir şeyi anlamam mümkün değildi.

Gece yarısından sonra köydeki bir kaç evin yanmakta olduğunu gördüm. Rumlar köye girmiş, evleri yakıyorlardı. Muhammet deliye dönmüştü, deli-deli hareketler yapıyordu, Selim ise “eyvah! çocuklarımı öldürecekler” diyerek köye doğru koşmaya başladı. Muhammet de arkasından gitti. Yapayalnız kaldım. Silahımın yedek namlusu yoktu. Silahın özelliklerinden biri namlusunun ısındığı zaman değiştirilmesinin gerekiyor olmasıydı. Yedek namlum olmadığından namluyu soğutmak için kabaklara sürmeye başladım. Cazzz cuzz sesler çıkıyor, ellerim kızgın namludan yanıyordu üstelik etrafa yerimi belli edebilecek kebab kokuları yayılıyordu ancak acıyı hissetmiyordum, Şarjörlere mermi doldururken parmaklarımın derileri, etleri şarjör içinde kalıyordu, fakat kimin umurunda kendimi kaptırmış gidiyordum. Sabaha kadar dayanabilip, Rumları buradan geçirmezsem belki yardım gelir diye ümit ediyordum. Halbuki nerdee.. köy teslim olmuş, bense habersiz çarpışıyordum.

Saat 04.00 ortalık ağarmaya başlıyor., artık ağaçların silüetlerini görebiliyorum. Sırt üstü yatmış son şarjörlerimi dolduruyordum. Birden yan tarafımdan birisi köye doğru koşarak geçti. Diğer taraftan da başka biri eyvahh! Sarıldığımı düşündüm. Beni görürlerse öldüreceklerdi. El bombasını aldım pimini çektim. Bunu neden yaptığımı bilmiyordum, bombayı ne yapacağımı da. Bıraksam patlayacak, bomba elimdeyken silahımı alamıyorum. Öyle korkmuştum ki ne yapacağımı bilemiyorek donup kalmıştım. Arka taraftan Rumların konuşmalarını duydum. Sesin geldiği nokta yerin 8-10 metre derinliğinde bir çukurdu bense yerden 4 metre yüksekte bir tepedeydim. Bombayı çukura attım. Yer-gök sarsıldı. Çığlıklar,

bağırışmalar her halde birkaç gâvur ölmüştü. Arkasından diğer bombayı da attım, patladıktan sonra silahımı kaptım. Etrafımdan geçen Rumların sayısı çoğalmıştı, Köyüme taaruz etmeye gidiyorlardı. Ortalık ağarmaya etrafımdaki şekiller görüntü haline gelmeye başlamıştı. Onlar da uzun saçlı, sivil kıyafetliyidiler. Kimseye belli etmeden aralarına karıştım. Köyüme Rumlarla beraber koşarak taaruz ediyordum. Birisi “pese” (yat) diyordu, hemen yatıyorduk “vura” diyordu kalkıp koşuyorduk. Beni de Rum zannediyorlardı. Kimse hiç bir şeyin farkında değildi. Onlar benden fazla korkuyorlardı. Böyle yat! Kalk! diyerek köyüm Gaziveren’in kenar evlerine yaklaştım. Silahımda son 25-30 mermi kalmıştı. Köyün evleri cayır cayır yanıyor kadın ve çocukların çığlık sesleri duyuluyordu. Böyle koşarken aklıma tekrar evlerin arasına girmek ve Rumlara tekrar ateş etmek geldi. Böylece onları bir süre durdurup karargâhtan mermi alarak köye girmelerini engelleyebilecektim. Düşündüğümü yaptım. Fakat durumu anlayarak beni yaylım ateşine tuttular. Bir mucize daha oldu. Yüzlerce mermi bana isabet etmeden, vicudumu yalayıp yanımdan geçip gitti. Bir darbe atışı yaptım, hemen yattılar. Onları durdurmayı başarmıştım. Fakat diğer taraftan Rumlar köyün farklı yönlerinden içeri girerek köyümü ateşe vermişler, Hatta köyün muhtarıyla konuşup köyü teslim almak üzereydiler. Oysa benim hiç bir şeyden haberim yoktu. Yönümü şaşırmıştım karargâhı bulmak için dönüp dururken köy meydanında birisinin telefon kulübesine girerek elindeki makineli tüfekle geliş güzel köyün evlerine ateş ettiğini gördüm. Artık ortalık aydınlanmıştı. Onu net bir şekilde görüyordum, Kalan son bir kaç mermimi de onun üzerine boşalttım. Yere düştüğünü gördüm. Yanına gidip silahını almak istedim. Aramızda yaklaşık 5 metre vardı. Yanından geçtim fakat duramadım, ortalık kan gölü olmuştu. Koşarak

karargâha gittim. Köylüler okulun yanında sıralanmış, Ruma teslim olmaya gidiyorlardı. Annemle babamı arayıp buldum. Sonra kızkardeşlerimi buldum. Hepsi tamam, kucaklaştık, ağlaştık. Bütün genç erkekler köye dönmüş, ben dönmeyince şehit düştüğümü sanmışlar. Beni görünce rahatladılar. Babamın (Cemal Arsal) bir bacağı yoktu. 1963'te yaralanmış ve bacağını kesmişlerdi. Onu kucakladım eski Opel marka bir arabanın içine yatırarak onu anayola kadar götürdüm ve Rum'a teslim oldum.

Ve tam 100 gün süren esaret günleri:

Buzlu su ve sultani üzüm benim hayatım canımdır. Bunlar olmazsa sanki yaşayamayacağım. Bunun nedenini birazdan anlatacağım.

Artık gün doğmuştu, Rumlar 40-50 yaşına kadar olan erkekleri ayırarak anayola, asfaltın içine oturttular. Bekledik, bir süre sonra Rum polisleri gelerek bizi kamyonlara doldurdular ve Prastyo'ya (Aydıncöy) götürdüler. Oradaki bir kahveanenin önünde bizi kamyonlardan indirerek yol kenarına oturttular. Ben artık bitkindim, yere uzanarak uyudum. Bir-iki saat sonra bizi tekrar komyonlara doldurarak Şimdiki Güzelyurt Kurtuluş Lisesi'ne götürüp 3-4 sınıfa yerleştirdiler.

Köyümüzün Rumlar tarafından işgal edilişi beni çok üzmüştü. Sürekli ailemi düşünüyordum. Rumlar onlara neler yapıyordu acaba, Hele hele babamın eski aranılan şahıslardan oluşu ailem için kaygılarımı daha da artıtıyordu. Öte yandan Girne tarafından gelen top sesleri devam ediyordu. Açtık, Rumlar bize yiyecek vermiyorlardı. Polis kontrolündeydik. Daha sonra bize az ekmek verdiler. İlerleyen zaman içerisinde Rum polisi parası olan esirlere yiyecek getirmeye başlamıştı. Bende para ne gezer, cepheye gitmeden önce cebimdeki 8 Kıbrıs Lirasını gerekli olabilir

diye babama vermiştim. Çok a ve bitkindim. Bizi tek tek sorguya çekmeye başladılar. Beni bir odaya aldılar, savaşta neredeydim?, neler yapıyordum?, vurulan Rumları kim vurdu? gibi sorular sormaya başladılar. “ğrenciyim, asker değilim” dedim. Bir uval da dayak yedim fakat başka hiç bir şey söylemedim. Beni götürüp odaya attılar. Yediğim dayaklardan ayakta duracak halim kalmamıştı. Sıra Muhammet’e gelmişti. Muhammet onu ele verdim korkusuyla ismini değiştirip kendini Sipahi olarak tanıttı ve Rumlara bütün olan biteni anlattı. Ben ilk sorgulandığım için paayı kurtarmıştım, bana tekrar zarar vermediler fakat Muhammet’i öldüresiye dövdüler. Zavallı günlerce kan kusmuştu.

Günlerimiz bu şekilde sınıflarda geçmeye başladı. Zamanın geçmesini sağlamak için birbirimize hikayeler anlatıyorduk. İstediğimiz zaman tuvalete gidemiyorduk, üstümüze yapıyorduk. Yerlerde, betonun üstünde yatıyorduk. Benim stm çıplaktı. Arkadaşlarımın bir çoğuna battaniye gönderilmişti. Fakat benim ailem bana gnderememişti. Aslında yaz ayındaydık, havalar çok sıcaaktı, battaniyeye duyduğumuz tek ihtiyaç bizi betonun sertliğinden koruması içindi. Odaya pis bir koku hakimdi, pencereler kapalıydı. Pis koku ve sıcak yüzünden nefes almakta güçlük çekiyorduk.

Rum polisinden, Rum askerlerinin her gün kampa gelerek bizi öldürmek istediklerini, fakat Polisin bizi onlara teslim etmemek için askerlerle mücadeleye girdiklerini ğrendik. Meğer tektelefon kulübesinde vurulan kişi de bir generalmiş. 19 mart 1963’te, Rumlar Gaziveren köyüne saldırınca, Rum Komutanlarından biri olan kardeşi Gaziveren’li bir Türk tarafından öldürülmüş ve ölüsünü şahinler köyündeki bir cami avlusuna gömmüşler. İşte bu General, Gaziveren’e saldıran Rumların

Generaliymiş ve kardeşinin intikamını almak için, Gaziveren'de sağ bir tek Türk bile bırakmayacağına dair and içmiş. Bunu öğrendiğim an bilmeden gaziveren köyünü bir katliamdan kurtardığımı anladım. Rum askerlerinin durmadan o generali öldüren kişiyi aradıklarını ve o kişinin biz esirlerden biri olduğunu tahmin ettiklerini öğrendik. Demek ki bu yüzden Rum Askerleri bizi almak için bu kadar çok uğraşıyorlardı. Esirlerin hiç birine o generali öldürenin ben olduğumu söylemedim. Savaş bu, her an birisi canını kurtarmak için beni ele verebilirdi.

26 Gün Güzelyurt Kurtuluş Lisesinde esir kaldık. İkinci harekât başlamıştı. Okula otobüsler getirtildi, bizi otobüslere bindirdiler. Herkesin eşyalarını aldılar. O gün okula Rum karpuzcular gelmişti. Parası olan kendine karpuz aldı. Esir dolu 6-7 otobüs, konvoy halinde Trodos dağlarına doğru yola çıktı. Konvoy uzun olduğu için çok yavaş gidiyorduk. Konvoyda bizim dışımızda daha bir sürü otobüs vardı. Anlaşılan Rumlar Trodoslara doğru kaçıyorlardı. Yolda giderken otobüsler bir kaç kez durduruldu. Her defasında hepimizi yol kenarına sıralayarak kurşuna dizmeye çalıştılar. Fakat nedense, her defasında fikir değiştirerek bizi kurşuna dizmekten vazgeçtiler. Otobüs yolculuğumuz böyle korku dolu anlarla geçti.

Gece karanlığında Limasol'da bir okulun önüne vardık. Bizi döverek otobüslerden indirdiler. Nerede olduğumuzu, neyle karşılaşacağımızı bilemiyorduk. Bizi yanyana iki sıra halinde dizdiler. Yola iki sıra halinde dizilmiş Rumların aralarından geçerek, önünde indiğimiz okulun 100 metre ilerisindeki başka bir okula doğru yürümeye başladık. Tekme, tokat, dipcik neremize gelirse vurmaya başladılar. Önümde Muzaffer dayı vardı. Kucağındaki kocaman karpuzunu sıkı sıkı tutuyordu. Asker elinden karpuzu aldı, Başına vurmak için havaya kaldırdı, arkadan ben gelince

koca karpuz başımda patladı. Yere düştüm, kalktım ve böyle böyle dövülerek okula vardık. Bizi bir sınıfa yerleştirdiler.

Bizim sınıfımızda hala unutmam -VI C- sınıfı, 60 kişiydik. Küçük bir oda. Bu odaya normalde ayakta dursa 60 kişi ancak sığırdı. Fakat biz o kadar korkmştuk ki 60 kişi bir köşeye sıkışmıştık. O kadar ki sınıf bomboş gibiydi. Askerler sınıfa gelip üzerlerimizde para, saat, yüzük değerli ne varsa toplayarak bir çarşafın içine koydular. Dışarıda bir kaç tane dozer durmadan çalışıyordu. Askerler ikide bir durmadan bağıırıyordu; “şimdi hangi odadakileri gömelim?” Bizi gömecekler diye sabaha kadar korku içinde bekledik. Meğer mevzi kazıyorlarmış. Sabah oldu, daha önce de söylediğim gibi Tuvalet çıkamadık. Herkes üzerine yapmaya başladı. Hava o kadar sıcaktı ki –pencereler kapalı, odalar kapalı- soluk alamıyorduk. Ağzımız açık dilimiz dışarda hava almaya çalışıyorduk. Herkes tapulu malı gibi kendine bir yer seçmişti. Odada yaşça fazla genç yoktu. Aralarında en genç ve dolayısıyla de dayanıklı görünen bendim. Şans işte yaşlılarla aynı odaya düşmüştüm. Benim yerim kapının içindeydi. Yani kapı açıldığında göze ilk çarpan kişi bendim. Asker geldi, kapıyı açtı. Etrafına şöylece bir bakındı; odadaki herkes yaşlı, bana baktı “ela da” diyerek beni dışarıya çıkardı. Adam akıllı bir güzel dövdü. Sonra tekrar sınıfa götürüp beni içeri attı. Bu böyle her gün devam etti. Asker içeriye gelir, ben kapıda, “ela da” (gel buraya), sonra dayak, sonra da çaput gibi odaya fırlatmalar. Bu yalnız benim başıma gelmiyordu. Bütün gençlere aynı muamele yapılıyordu. Yaşlıları dövmekten korkuyorlardı. Çünkü bizi döverken herhangi birimiz ölecek olursa başları belaya girecekti bu yüzden dayak atmak için kendilerine genç ve dayanıklı kişileri seçiyorlardı. Piyango da hep bana vururdu.. Odalar öyle küçüktü ki, yatarak

uyuyamıyorduk. Herkes çömelerek uyuyor ve oturuyordu. Ayaklarımız uyuşuyordu. Yemeğimiz günde üç defa veriliyordu. Bize yemek olarak bir ekmeği yirmiye bölerler, her birimize birer dilim ekmek, ince ve küçük bir dilim peynir, yanında da 2 zeytin veya verdikleri peynir kadar bif veriliyordu. Yemek geldiğinde yemeğimizi yemek için ağızımızı açardık, yemek bir lokmada biterdi. Başlardık dualara; “allahım öğlen olsun da yemek yiyelim” Okulda Limasol’lu Türk esirler de vardı. Esirler toplam 3000 kişiydi. Limasol’lular aç değillerdi. Onlara haftada 2 veya 3 gün bizim raşon dediğimiz kuru yiyecekler getiriliyordu. Üstelik onlar ikinci katta kaldıkları için Rum askerleri yukarıya kadar çıkmaya üşendikleri için, sürekli olarak dayakları biz, yani birinci katta kalan esirlere atıyorlardı. Esir kampında esirler arasında devamlı yalanlar uyduruluyordu, askerler tarafından da yasaklar konuluyordu. Yok esirler birbirleriyle konuşmayacaklar, yok bizi serbest bırakmayıp öldürecekler, yok efendim hepimizin ailelerine mektup yazdıracaklar bu sayede ailelerimizin yeri öğrenilecek ve öldürdüğümüz her Rumun yerine ailemizden birini öldürecekler gibi yalanlar. Ama biz bütün bunların yalan olduğunu bilmiyor, Günden güne korkularımız artıyordu.

Günler bu şekilde geçiyordu, her gün dayak, açlık, susuzluk... Hayatımızdan bıkmıştık fakat ölmek de istemiyorduk. Can tatlıdır derler ya, işte o hesap. Açlıktan, susuzluktan dermanımız kalmamıştı. Yürümekten aciz olmuştuk. Vicudumuzun her yanı uyuşmuştu. Bende, asker kapıya gelecek, “ela da” diyerek beni götürecek korkusu da kalmamıştı artık, zaten artık vurdukları tokatları, tekmeleri de hissetmez olmuştum. Dayak yerken tek düşündüğüm “bir an önce beni dövsünler da gidip yatayım” olmuştu. Ayakta duracak, hatta asker kapıya geldiğinde genç olduğumu

görmesin diye ellerimle yüzümü örtecek halim bile kalmamıştı. Onun yerine ancak gözlerimi kapatıyordum. Sanki ben onu görmezsem o da beni görmeyecek gibi düşünmeye başlamıştım. Anlayacağınız artık beynim bile yorulmuştu. Benim gibi esir ve kız kardeşim Sonay'ın kayınbabası olan Niyazi dayı bana acıdı. Bana çok ince bir battaniye verdi. Artık asker geldiğinde battaniyenin altına saklanıyor ve bu sayede, ara sıra da olsa farkedilmemeyi başarıyordum. Bir süre sonra havalanmamız için bizi bahçeye çıkarmaya başladılar. Dışarıya çıktığımızda parası olan kantinden istediğini alabiliyordu. Fakat kimse kimseye bir sokum bile yiyecek vermiyordu. Artık ailelerimize mektup yazmaya da başlamıştık. Fakat mektuplarımız denetim altında tutuluyordu. Kötü bir şey yazmamız da imkânsızdı. Ailemize iyi ve rahat olduğumuza dair ancak bir kaç satır yazma hakkımız vardı. Aileler de yakınlarına mektup vasıtasıyla para yollayabiliyorlardı. Benim aileme her defasında yazdığım tek şey “ben iyiyim, para varsa her şey güzel olur”du. Fakat hiç bir zaman ailem bana para gönderemedi. Sefalet canıma o kadar yetmişti ki durumu aileme anlatabilmeki için eski ve yırtık pırtık olan pantolonumu çıkardım, gizlice paçalarının iç kısmına durumu ve paraya niçin ihtiyacım olduğunu anlatan uzunca bir mektup yazdım. Rumların vermiş olduğu mektup kağıdına da “pantolonumun paçalarını diki” yazdım. Pantolonumu aileme gönderdim. Allahtan, Rumlar “bu adam parçalanmış pantolonun paçalarını neden diktirmek istiyor?” gibi bir düşünceye kapılmadılar ve pantolonun içindeki yazıları görmediler. Ailem pantolonu neden diktirmek istediğimi anlamamıştı. Pantolon o kadar kötü durumdaydı ki dikmemişlerdi bile. Babam o günlerde şeker komasına girmiş, hastalanmıştı. Eğer mektubu o görmüş olsaydı durumu anlardı. Evet evet eminim, babam olsaydı anlardı; Babam polis baş

çavuşuydu. Bu gibi şeyleri fazlasıyla görmüş geçirmişti. O olsaydı mektubumu bulurdu...

Okulun kantinini çalıştıran kadın bana acımişti. Üstelik kadın Rumdu. Bana birkaç günde bir dilim çörek ve bizim çakıstes dediğimiz yeşil zeytinlerden veriyordu. Fakat bu da uzun sürmedi. Acımasız Rumlar kadının bana iyilik yaptığını farketmiş ve onun gözünü korkutmuşlardı. Kimsenin bana bir lokma ekmek vermediği yetmezmiş gibi, kantinci kadın da artık bana yemek vermiyordu. Hele hiç unutmadığım, öğretmen olan ve Rumların Daskalo diye hitap ettikleri bir komutan vardı ki ben susuzluktan kıvrılırken o karşıma geçer, bir bidon dolusu buzlu suyu ohh! Çekerek gözlerimin içine baka baka içerdi. Onu o halde her gördüğümde onu öldürüp elindeki suyu içmek isterdim. Daskalo her gün arabasını 3000 tane esirin önüne çeker. Temmuz sıcaklığında, bir kaç günde bir içmemize izin verdikleri suyu boşa akıtarak, adeta bize eziyet olsun diye suyla oyunlar oynayarak, Fiat marka arabasını yıkardı. Buzlu suyunu ise her zaman arabasının içinde tutardı. Ve dediğim gibi ara sıra yanımıza yaklaşarak o soğuk suyu gözlerimizin içine baka baka, kana kana içerdi.

Yine arabasını yıkadığı bir gün dayanamayarak yanına gittim. Yerde duran süngeri kaptığım gibi arabasını ovmaya başladım. Bana “siktir git” dedi. Anlamamazlıktan geldim, ısrarla arabasını yıkamaya devam ettim. Hoşuna gitti. Sudan içmek istiyordum. Korkumdan içemedim. O arkasını dönünce ıslak parmaklarımı yalamakla yetindim. Ertesi gün yine arabasını yıkamasını bekledim. Arabasının kapısını açtı, soğuk sudan bir güzel içti. Sonra hortumu musluğa takıp arabasını yıkamaya başladı. Yine yanına koştum. Süngeri kaptım. Bana yine sövdü,

aldırmayarak arabayı yıkamaya devam ettim. Bana yine izin verdi. Arabadan uzaklaştığı bir ara hortumdan bir kaç yudum su içtim. Bu her gün böyle devam etti. Daskalo artık arabayı bana bırakıyor, arabasını yıkamama izin veriyordu. Bu sayede ben de gizli gizli, korka korka da olsa biraz su içiyor, Temmuz sıcaklığında üstümü başımı temizliyor yıkaniyordum. Zaten üzerimde sadece kilotum kalmıştı. yani o öğle sıcaklığında Daskalo gelene kadar üstüm başım kuruyordu. Biraz zaman geçince Daskalo, bana Güvenip arabasının içini de temizletmeye başlamıştı. Hiç halim dermanım olmadığı halde o suyun hatrına saatlerce arabayı temizleyecek gücü kendimde bulabiliyordum. -Diğer esirleri pek fazla düşünmüyordum. Çünkü hiç biri benim kadar çaresiz durumda değildi. Hepsinin karnı toktu. Çünkü hepsine de para gönderiliyordu. Oysa benim ailem bana para gönderemiyordu ve onlar tok karnına gezerken, ben aç ve susuz perişan oluyordum.- Şimdi sıra soğuk sudaydı. O su o kadar içime işlemişti ki yemeği bile suyu düşündüğüm kadar düşünmüyordum. Soğuk su her gece rüyalarım giriyordu. Bir gün arabanın içini temizlerken suyu elime aldım. Arabayla duvarın arasına çöktüm ve sudan bir yudum içtim. Bir kaç gün sonra yudumların sayısı üçe- dörde çıktı. Eksilen suyun yerine hortumdan su dolduruyordum. -Oh.. soğuk su! O ne güzel şeydi öyle, sanki dünyaya yeniden doğuyordum.- Daskalo bunu farketmiyordu bile. Fakat halimi kıskanan bazı esirler beni Daskalo'ya ispiyonladı. Ertesi gün Daskalo beni takip edip, suyundan içtiğimi gördü. Askerlerini etrafıma toplattı. O güne kadar yemediğim kadar çok dayak yedim. Bayılıncaya kadar beni dövdüler. Sonra da sınıfa attılar. Üç gün kendime gelememişim. Banimle Niyazi dayı ilgilenmiş. Araba yıkama maceram da bu şekilde bitmiş oldu. Niyazi Dayı bana küçük bir asker matarası verdi. Çünkü bana su

vermemeye de başlamışlardı. Üç dört günde bir verdikleri suyu bana haftada bir veriyorlardı. Gerçi esirlerin bir çoğu kantinden bardak bardak su alıp içiyorlardı ama, bana su veren yoktu. Sağolsun Niyazi dayı. Bana verdiği matarayı her su içmeye götürülüştümde dolduruyor. İçindeki suyu yudum yudum bir hafta idare ediyordum. Gece uyurken battaniyeme sarılıp Suyumu da çalınmasın diye sıkı sıkı kucagımda tutuyordum. Çünkü bir kaç defa suyum çalmaya çalışan esirler olmuştu.

Kantinde her şey satılıyordu, satılan en ucuz şey sultani üzümündü. Herkes, her gün üzüm yiyordu. Birtek ve benim gibi bir kaç kişi hariç. Teyzemin oğlu Tarık Burçaklı da benimle aynı esir kampındaydı. Onun durumu çok rahattı. Ailesi zengin olduğu için ona durmadan harçlık gönderiyordu. Bir gün yanımda üzüm yiyordu. Ona banada biraz vermesi için yalvardım. Bana bir tane bile vermedi. Üzümün yarısına geldiğinde midesini tutarak “off kaktı beni, kaktı beni” diye söylenmeye başladı. Sonrada elindeki salkımı tellerin arkasına attı. Ona “be yeğen neden yaptın” dedim. O da bana; “Çok doydum artık yiyemeyeceğim” dedi. Bu hareketi gururuma dokunmuştu. Başka hiç bir şey söylemeden yanından ayrıldım ve koca adam olmama rağmen saatlerce ağladım. Kaderime isyan ettim. Canım asılmıştı o üzümlere. O zamandan beridir ki yaz kış demeden bol bol soğuk su içer, mevsimi geldimi evimden sultani üzümü hiç eksik etmem. Hatta 20 dönümlük bir sultani üzüm bağı bile kurdum.

Günlerden bir gün bizi bahçede topladılar. Hepimizi hortumla yıkadılar. Giymesi için ayakkabısı olmayana ayakkabı, Elbisesi olmayana elbise verdiler. Sakalımızı traş edip, saçlarımızı kesip taradılar. Bu duruma hepimiz hayret etmiştik. Kurtuluş günü geldi sanarak hepimiz sevinmiştik. Ertesi gün Bütün esirleri okulun

bahçesindeki kafeteryanın önüne sıraladılar. İşte o zaman durumu anladık. Meğer dünya basını bizi kameralara çekmeye geliyordu. Rumlar da bize iyi muamele ettiklerini göstermek için bu şekilde davranmışlar. Bizi “basına konuşacak olanları öldüreceğiz” diyerek tehdit ettiler. Basın mensupları geldi. Bizi sırayla kafeteryaya soktular. Orada kazanlar dolusu çorbalar pişirilmişti. Hepimiz sırayla öndeki masadan birer tabak, tabak masasının yanından birer dilim çörek, onun yanındaki masadan altışar zeytin, ikişer dilim hellim, en son da çorba kazanının önüne giderek verdikleri ayrı bir çukur kaba koydukları çorbalarımızı alıyorduk. Hepimiz bize verdikleri yemekleri görünce çok sevinmiş, bayram yapmıştık. Tabi mutluluğumuz kameralara da yansımıştı. Sırayı takip ettiğimizde, mutfağın arka kapısından çıkıp gazetecilerin göremeyeceği başka bir bölüme geçiyorduk. İşte orada aynı düzende sıralanmış masalar ve kazanlar vardı. Orada aldığımız gibi, sırasıyla bize verdikleri yiyecekleri geri koyarak bir süre bekletildik. Gazeteciler gidince de tekrar sınıflarımıza doluşturulduk. Fakat ben şanslıydım. Beni ve daha beş on kişiyi mutfağın arka kısmına götürmemişler, başımıza birer silahlı asker dikmip gazetecilere yemeklerimizi nasıl yediğimizi göstermeye çalışıyorlardı. Başımda silahıyla duran asker bir ara ben etrafıma bakınırken silahını kurup üzerime doğrulttu ve bana “ye!” dedi. –Sanki hiç bir esirin aç kalmasını istemiyorlarmış gibi- Yemezmiyim. Tabağı bile yaladım. Gazetecilerden aldığım cesaretle askere tabağımı uzatarak “daha var?” dedim. Asker bana “haspanı ye!” dedi. Biraz sonra, hepimizi nazıkçe yerimizden kaldırdı. Sınıfların önüne götürdü. Bir dayak da orada yedik ve sınıflarımıza fırlatıldık.

Aradan yüz gün geçmişti. Rumlar ve Türkler arasında esir değişimleri başlamıştı. Bir hafta boyunca sürecek olan esir değişimlerinde yanlış hatırlamıyorsam, her gün 300'er esir takas edilecekti. Kuralar çekildi, şanssızlığımızdan en son değişecek esirler olarak biz belirlendik. Esirliğimin yüzüncü günü Litra Palas'a götürülmek üzere otobüslere bindirildik. Yol boyunca Rumlar bizi üç defa otobüslerden indirerek kurşuna dizmeye çalıştılar ama her defasında vazgeçtiler ve bu şekilde, bir saatlik yolu sabahtan akşama kadar ancak tamamladık ve en sonunda Litra Palas'a vardık. Litra Palas Birleşmiş Milletler Askerinin kullanımındaydı. Türk ve Rum esirler beşer otobüsle geldik. Türklerin de, Rumların da boş olarak getirdiği birer otobüs vardı. Önce bir otobüsteki Türk esirler otobüslerden indirilerek, Türklerin getirdiği boş otobüse bindirildi. Daha sonra Türklerin elinde bulunan bir otobüs dolusu Rum esiri, bizim boşaltmış olduğumuz otobüse bindirildi. Değişim bu şekilde devam ederek tamamlandı. Hepimiz çok sevinçliydik. Ben sevincimden hem hıçkırarak ağlıyor, hem de -üstelik aynı anda- kahkahalarla gülüyordum. Duygularım birbirine karışmıştı. Ama hayatımda hiç bu kadar sevindiğimi hatırlamıyorum. Artık kurtulmuştuk, Kötü günler geride kalmıştı, bütün ezgiler, cefalar sona ermişti. Hürdük! özgürlüğün tadına varmıştık. Otobüslerle Türk tarafına geçtik, Lefkoşa'a Mücahitler Sitesi'ne götürüldük. Ailelerimiz oradaydı. Rauf Raif Denктаş bize yönelik bir konuşma yaptıktan ve her birimize beşer Kıbrıs Lirası verdikten ve eğer isterek geceyi Atatürk İlkokulunda geçirebileceğimizi söyledikten sonra, ailelerimizle kucaklaştık. Artık yalnız sevinçli değil, Mutluydum da. Akşam olmak üzereydi, ve gece karartmalarla sokağa çıkma yasağı olduğu için, köyümüze dönemiyorduk. Ailem beni alıp bir lokantaya götürdü.

Babam Masayı çeşit çeşit yiyeceklerle donatmıştı. O kadar aç ve böyle güzel yiyeceklere hasrettim ki, o an dünyayı yiyeceğimi sandım. Fakat ikinci lokmada doymuştum. Babamla annem yemem için beni zorluyorlar, bense yemek istediğimi fakat çok doyduğum için yiyemediğimi söylüyordum. 100 gün boyunca ancak ölmeyecek kadar yemek yediğim için midem kuçulmuş içine hiç bir şey sığmaz olmuştu. Lokantadan çıktık, Ailem geceyi aile dostlarında geçirecekti. Ben okula gideceğimi söyledim. Ertesi gün buluşmak üzere anlaştık. Oradan ayrılırkenden soluğu Lefkoşa'daki Büyük Hamam'da aldım. Beni temizlemesi için tellak çağırdım, tellak üzerimden çıkan kirleri görünce "ben hayatımda böyle pis insan görmedim! Esirmiydin be ama!" diye söylenmeye başladı. Esir olduğumu ve daha bu gün kurtulduğumu söyledim. Tellak hamam çıkışında benden para almadı, bana acımişti "esirlikten yeni kurtulmuş adamdan para mı alınır" diye beni azarladıktan sonra sırtımı sıvazlayarak beni uğurladı. Daha sonra Atatürk İlkokulu'na gittim. Karartma vakti geldiği için odada idareten yanan küçük lambanın ışığı altında, bizim için sınıflara kurulan yataklar arasında boş bir yatak bularak yattım. Gözüm karanlığa alışınca yatakların bir çoğunun boş olduğunu farkettim. Yaylı yatakta yatmaktan sırtım da ağrımıştı, "ne isterse olsun ben yerde yatacağım" diyerek, sessizce yatağın altına süzüldüm. Tam yere yattım ki; kıkırdamalar, gülüşmeler "ha! Al bir tane daha geldi" konuşmalar duymaya başladım. Etrafıma bir de baktım ki, bütün esirler yerde yatıyor. Eee.. yüz gün yerde, betonun üstünde yatmak kolay değil tabii. Ertesi gün ailemle anlaştığımız yerde buluştum ve Gaziveren köyüne geri döndük.

O günler geride kaldı, üzerinden yıllar geçti. Fakat inanın ki unutulmadı. Hayatım boyunca da unutmayacağım. Her soğuk su içişimde, her üzüm görüşümde,

Kıbrıs'ın haber bültenlerini her dinleyişimde, her yere uzanışında ve bunun gibi nice olaylarda o kötü günleri hatırlıyorum. Öldürdüğüm insanları düşünüyorum, sinirlerim o yıldan beri harab. Bütün bunların nedeni "savaş" Dilerim ki; bir daha, asla Kıbrıs'ta savaş olmaz ve Uğruna savaştığımız, canlarımızı verdiğimiz, hayatımızı harcadığımız topraklarımız, (bizim topraklarımız), her ne pahasına olursa olsun Rumlara teslim edilmez ve çocuklarımız bu topraklar uğruna yaşadıklarımız unutulmaz, bütün bunlardan kendilerine bir ders çıkarırlar.

Oral Arsal (48)

Güzelyurt

MEKÂN

ADLARI

DİZİNİ

Mekân Adları Dizini

Adana.....	(Sayfa) 40
Akaça	(Sayfa) 15
Almanya	(Sayfa) 37
Amerika	(Sayfa) 27
Aredyu	(Sayfa) 22, 25
Asomatos (Gözügüzel) köyü	(Sayfa) 10
Avrotur köyü	(Sayfa) 10, 40
Avusturalya	(Sayfa) 12
Ayyorgi köyü	(Sayfa) 4
Baf	(Sayfa) 33
Baf kasabasının Aşağı Arodez köyü	(Sayfa) 1, 3, 13
Baf kasabasının İnyaturça köyü	(Sayfa) 1, 2
Baf kasabasının Laçi köyü	(Sayfa) 1,
Baf kasabasının Piskobu köyü	(Sayfa) 33
Baf kasabasının Yukarı Arodez köyü	(Sayfa) 1, 13
Bostancı köyü	(Sayfa) 36
Büyük Hamam.....	(Sayfa) 58
Cikko Manastırı	(Sayfa) 23
Çakıl öğütme fabrikası	(Sayfa) 11,
Çömlekci köyü	(Sayfa) 24
Ebiskobi Köyü	(Sayfa) 28
Ebiskobi köyündeki İngiliz Üsleri	(Sayfa) 28

Evdim köyü	(Sayfa) 40
Fasulla (Bağrı kara) köyü.....	(Sayfa) 4, 5
Fugassa	(Sayfa) 18
Gahiga	(Sayfa) 13
Gaziveren	(Sayfa) 15, 46, 48, 58
Gaziveren İlkokulu.....	(Sayfa) 47
Gaziveren Karargâhı	(Sayfa) 44, 46, 47
Girne	(Sayfa) 40, 47, 49
Gridutera	(Sayfa) 13
Güneşköy	(Sayfa) 15
Güzelyurt Kurtuluş Lisesi	(Sayfa) 47, 49
Güzelyurt.....	(Sayfa) 15, 36, 40, 41
Hamitköy	(Sayfa) 23
Hisarlar	(Sayfa) 27
İbsona köyü	(Sayfa) 10
İksero (Gemi Konağı)	(Sayfa) 8
İngiliz kampları	(Sayfa) 27
İngiliz Üsleri	(Sayfa) 35, 39, 40
İnya	(Sayfa) 13
Kandu köyü	(Sayfa) 39, 40
Kocatepe Mevzisi	(Sayfa) 30
Koloş köyü	(Sayfa) 10
Koloşlu köyü	(Sayfa) 27

Küçükkaymaklı	(Sayfa) 22, 23
Lefke dağları	(Sayfa) 8
Lefke kasabası.....	(Sayfa) 7, 8, 15, 18, 19, 20, 21
Lefke Polis Karakolu	(Sayfa) 19
Lefke Sancaktarlığı	(Sayfa) 15
Lefke Şehitliği	(Sayfa) 17
Lefkoşa Atatürk İlkokulu.....	(Sayfa) 57, 58
Lefkoşa İngiliz Hastahanesi	(Sayfa) 20
Lefkoşa Mücahitler Sitesi	(Sayfa) 57
Lefkoşa Polis Okulu	(Sayfa) 8
Lefkoşa Türk Polis Karakolu	(Sayfa) 20
Lefkoşa.....	(Sayfa) 7, 8, 13, 21, 22
Limasol Rum Hastanesi	(Sayfa) 37
Limasol.....	(Sayfa) 3, 37, 49, 51
Litra Palas.....	(Sayfa) 57
Mağusa'nın Aysergi köyü.....	(Sayfa) 6
Mağusa'nın Garavol (Karakol) köyü	(Sayfa) 29
Mora (Meriç)	(Sayfa) 23, 24, 25
Nikola köyü.....	(Sayfa) 5
Paramal Köyü	(Sayfa) 40
Pendaya (Cengiz Topel) Hastahanesi	(Sayfa) 18, 20
Piskobu (Yalova) köyü	(Sayfa) 11, 40
Piskobu ilkokulu	(Sayfa) 27

Piskobu Türk Askeri Karargâhı	(Sayfa) 27
Polemitya (Binatlı) köyü	(Sayfa) 37, 38, 40
Prastyo (Aydinköy)	(Sayfa) 15, 47
Raşıboğa köyü.....	(Sayfa) 5
Recıs Dondurma Fabrikası	(Sayfa) 23
Rusya	(Sayfa) 27
Sarayevi.....	(Sayfa) 23
Strumbi köyü.....	(Sayfa) 3
Şahinler köyü	(Sayfa) 48
Tahta Kale köyü	(Sayfa) 22
Tarsus	(Sayfa) 40
Taşucu	(Sayfa) 40
Trahon (Kayakale) Köyü.....	(Sayfa) 3, 10
Trigoma köyü	(Sayfa) 6, 7
Trodos Dağları	(Sayfa) 49
Truşa	(Sayfa) 13
Türkiye	(Sayfa) 11, 40
Yeşilırmak Dağları	(Sayfa) 29
Yeşilırmak Köyü	(Sayfa) 29, 30
Yeşilyurt	(Sayfa) 18

ŞAHİS

ADLARI

DİZİNİ

Şahıs Adları Dizini

Abit Terzioğlu	(Sayfa) 37
Ahmet	(Sayfa) 38, 39
Ali (deli)	(Sayfa) 16
Ali Dayı	(Sayfa) 23
Aliye Arsal	(Sayfa) 7, 18
Alper Akyay	(Sayfa) 16
Andrea	(Sayfa) 27
Asliye.....	(Sayfa) 4, 5
Aysel Serengil sayfa.....	(Sayfa) 3, 27
Aziz Ener	(Sayfa) 29
Aziz Gümüşören	(Sayfa) 25
Cemaliye Akyay	(Sayfa) 16
Cemaliye Terzioğlu	(Sayfa) 41
Dilber	(Sayfa) 33, 35
Dilber	(Sayfa) 22
Doktor Rose	(Sayfa) 18, 19
Emete (hanım) Arsal	(Sayfa) 20
Emine (teyze).....	(Sayfa) 2
Emine	(Sayfa) 37
Emir Ali.....	(Sayfa) 4, 5
Faik Arsal	(Sayfa) 8, 20
Faika Arsal	(Sayfa) 18, 19

Faruk	(Sayfa) 17
Ferdiye Kara (Yorulmaz).....	(Sayfa) 33
Grivas	(Sayfa) 29
Gülev Ener (Çıdam).....	(Sayfa) 29
Hanife	(Sayfa) 22
Hasan (dayı)	(Sayfa) 12
Hatice Kara	(Sayfa) 33
Hayrettin Kara	(Sayfa) 36
İbrahim Derviş.....	(Sayfa) 35
İlhan Terzioğlu	(Sayfa) 37, 38, 39
İlhan Terzioğlu	(Sayfa) 37
İlkay Aرسال.....	(Sayfa) 6
Kemal	(Sayfa) 25
Komutan Daskalo.....	(Sayfa) 53, 54
Makarios	(Sayfa) 29
Mehmet Ali	(Sayfa) 17
Mehmet Cemal Aرسال (Çavuş).....	(Sayfa) 6, 7, 8, 9, 18, 47
Mehmet Terzioğlu	(Sayfa) 37, 38, 39, 40, 41
Memduh Ener	(Sayfa) 29
Muhammet	(Sayfa) 43, 45, 48
Muhtar Hasan Kâhya	(Sayfa) 11
Mustafa	(Sayfa) 22
Mustafa Kemal Kara	(Sayfa) 36

Muzaffer (dayı).....	(Sayfa) 49
Naim	(Sayfa) 25
Necati (dayı)	(Sayfa) 17
Nermin (Gümüşören) Ener	(Sayfa) 29
Niyazi Akyay (dayı)	(Sayfa) 16, 52, 54, 55
Niyazi Kara	(Sayfa) 33
Nural Arsal	(Sayfa) 6
Oral Arsal	(Sayfa) 8
Rauf Raif Denктаş	(Sayfa) 25
Reşat (bey).....	(Sayfa) 3
Reyat Ener	(Sayfa) 29
Salih	(Sayfa) 25
Salih	(Sayfa) 35
Selçuk Akyay	(Sayfa) 16
Selim	(Sayfa) 43, 45
Sema Akyay	(Sayfa) 16
Sevgi Kara	(Sayfa) 36
Sonay Arsal (Akyay).....	(Sayfa) 6, 20, 52
Tarık Arsal.....	(Sayfa) 6
Tarık Burçaklı	(Sayfa) 55
Vasıf	(Sayfa) 22
Yıldız Kara	(Sayfa) 33, 35, 36
Yorgo (usta başı).....	(Sayfa) 11, 12

Yorgo(Sayfa) 13, 14

Yüzbaşı Gudullo(Sayfa) 8, 21

ANLATILAN

KİŞİLERİN

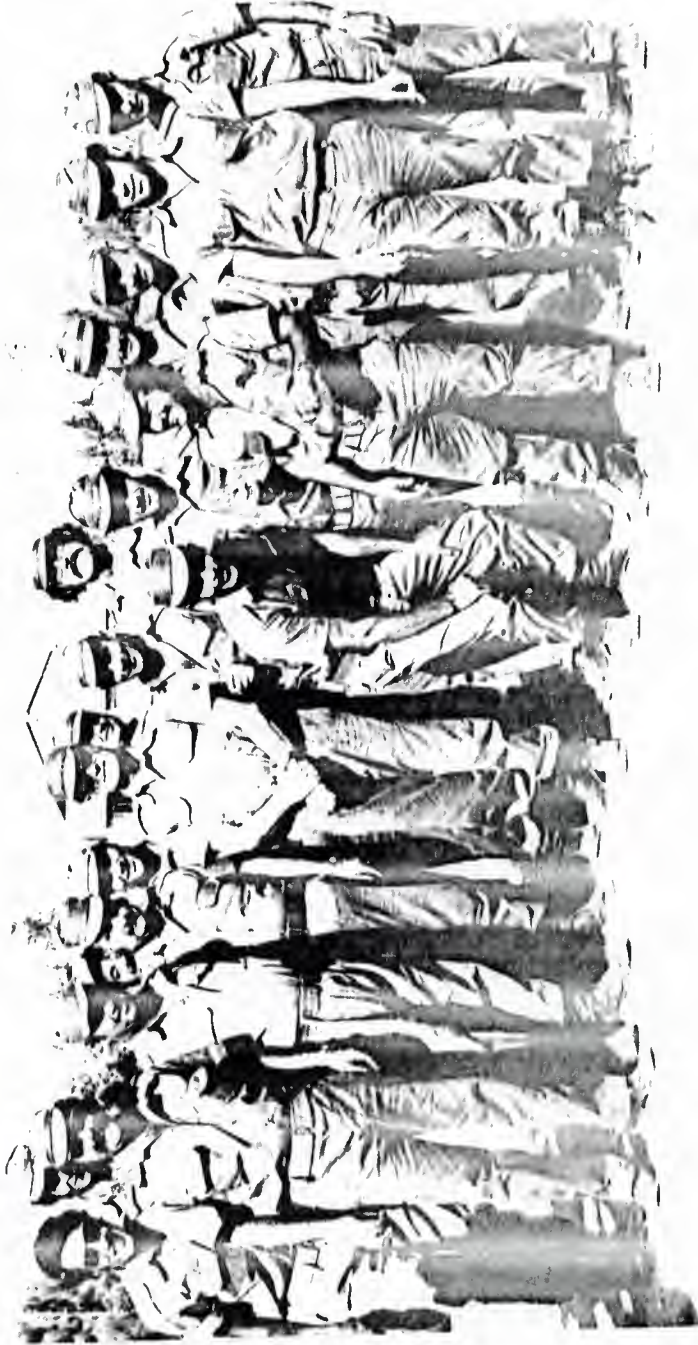
O DÖNEMLERE

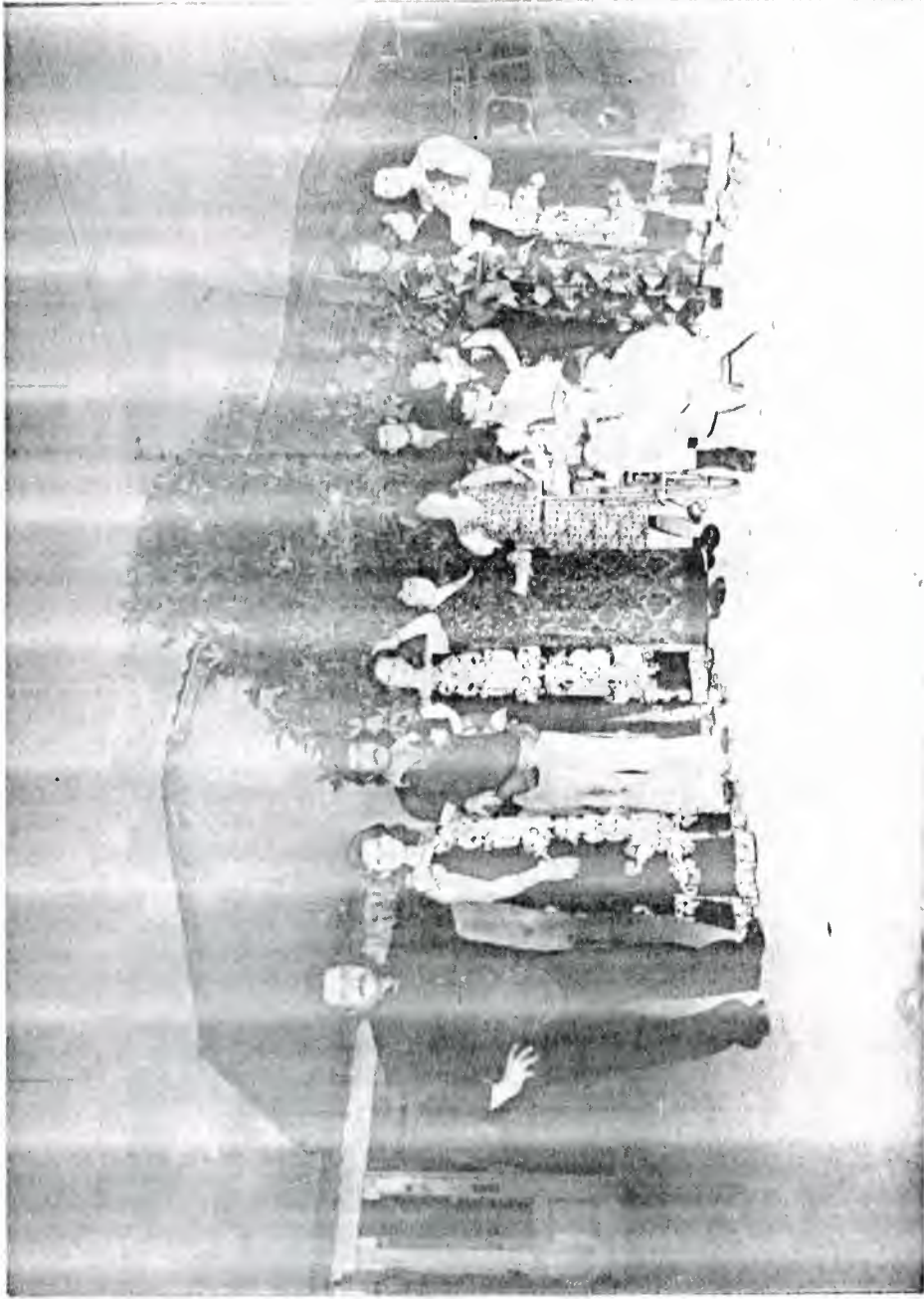
AİT

FOTOĞRAFLARI

HATIRALARI
ANLATILAN
KİŞİLERİN
O DÖNEMLERE
AİT
FOTOĞRAFLARI

Memduh Ener ve Yeşilirmak mücahitleri. (1974/ Yeşilirmak)

Soldan Sağa, Tarık Aرسال, Sonay Akyay (Aرسال), Ahmet Akyay, İlkay Yılmaz (Aرسال), Aliye Aرسال, Nermin Gümüşören (Ener), Oral Aرسال, Alev Aرسال (Ener), Najmi Najmi, Nural Najmi (Aرسال), önde tekerlekli sandalyede Mehmet Cemal Aرسال (Cemal Çavuş)

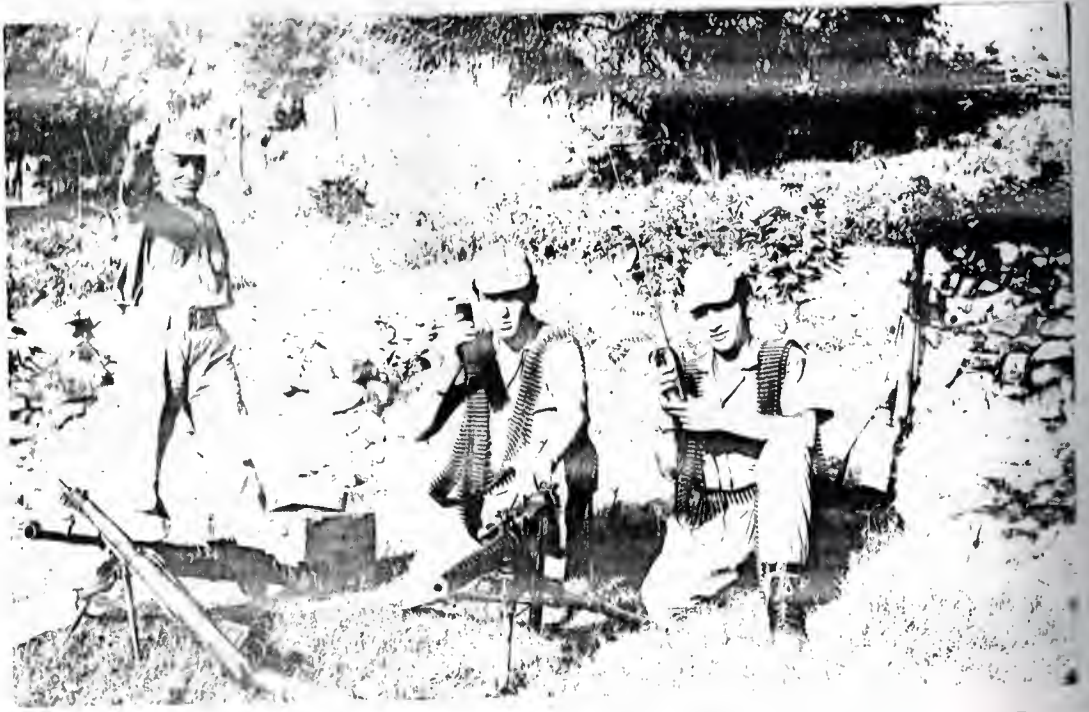
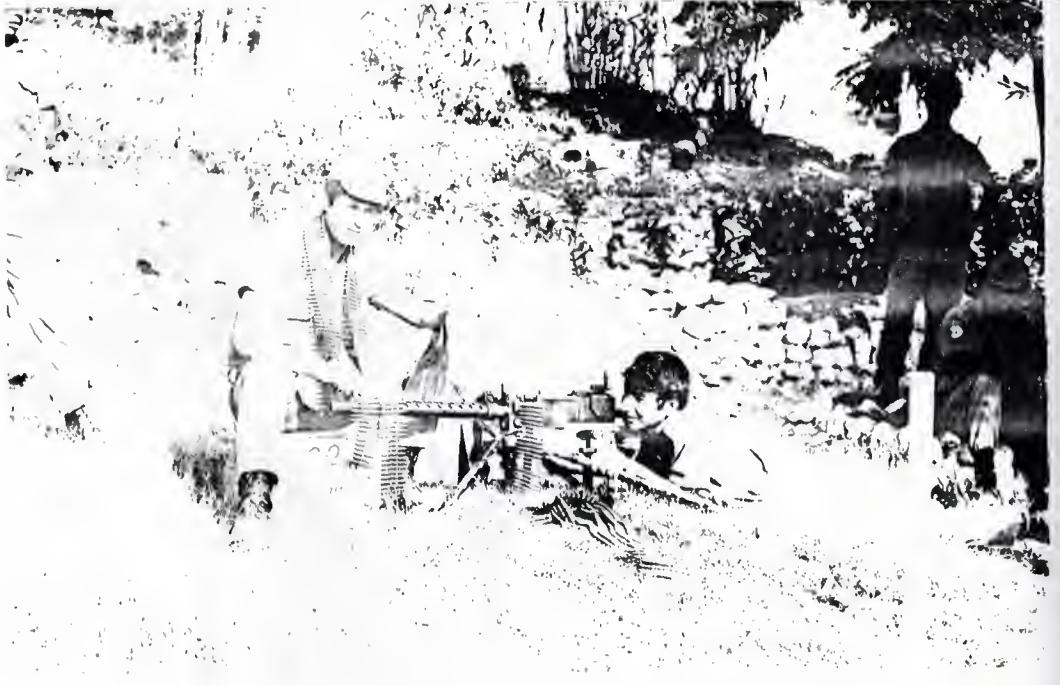
Sonay Akyay, Savaş öncesi kadınlara kendilerini koruyabilmeleri için silah kullanma eğitimi verilirken (1974/ Gaziveren)

Alev Arsal, 1974 yılındaki haliyle ilk Barış Harekâtı kutlamalarında (Yeşilirmak/1975)

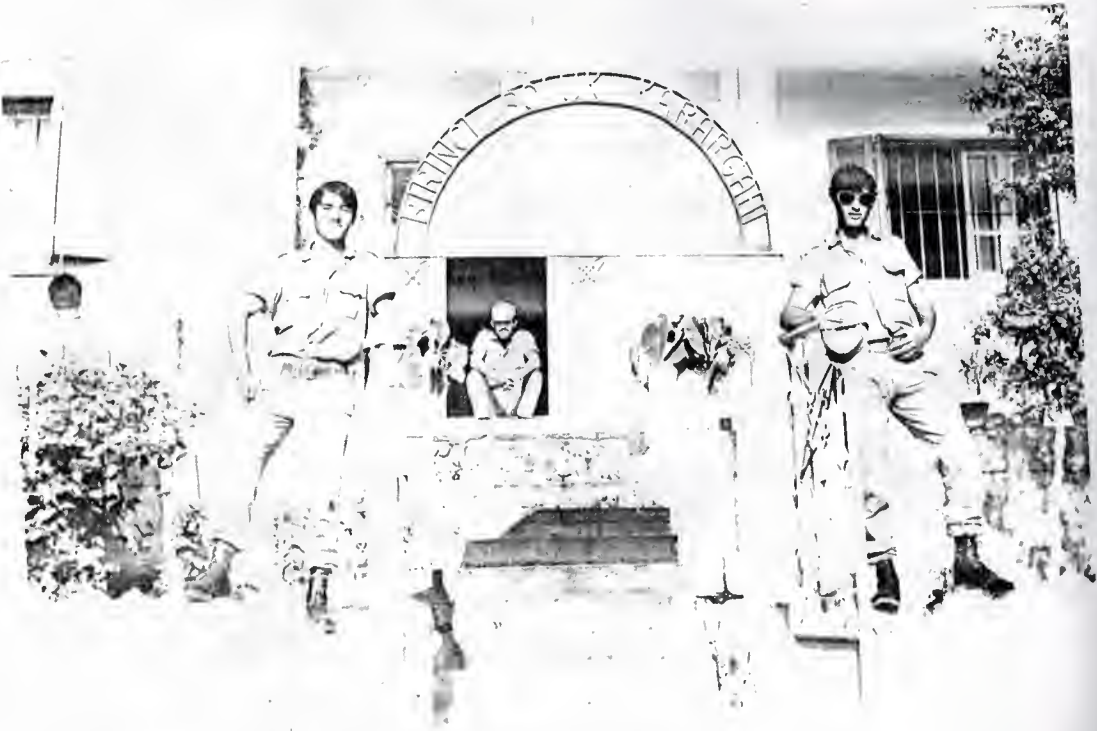
Ahmet Akyay, savaş öncesi askeri eğitimsırasında (1974)

Oral Arsal, savaşta kullanmış olduğu silahla, eğitim yaparken (Gaziveren/1974)

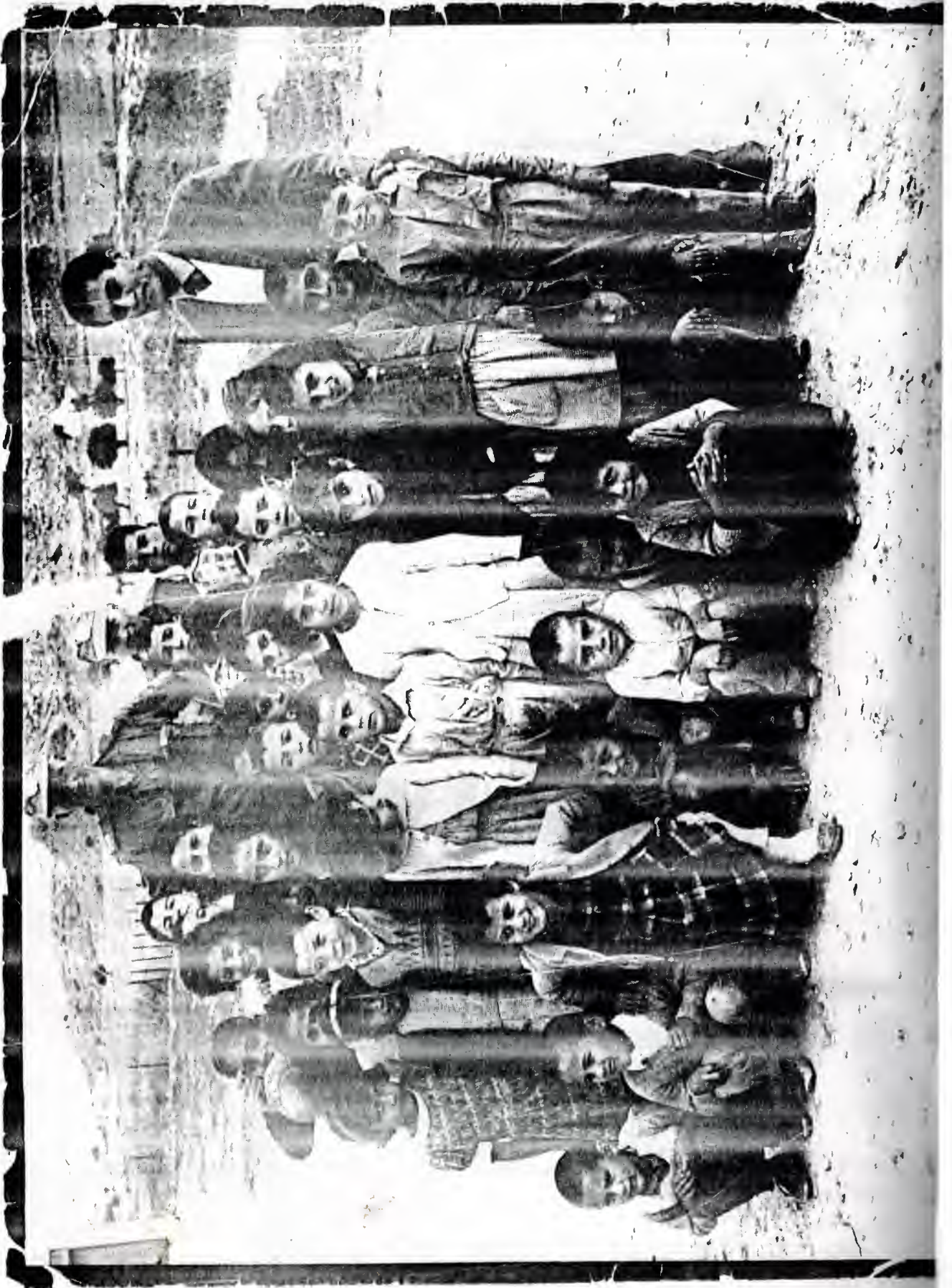
Oral Arsal, savaşmış olduğu yerde, nöbet tutarken (Gaziveren/1974)

Oral Arsal, I. Bölük Karargahı (Gaziveren/1974)

Oral Arsal, düşman saldırısına karşı yapılan tatbikat sırasında (Gaziveren/1974)

Karpaz İlkokulu öğretmeni Memduh Ener, Barış Gücü Komutanıyla birlikte/ (1958)